

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DORUČOVÁNÍ V CIVILNÍM PROCESU

Zpracoval: Adam Žihla

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Ing. Radka Zahradníková, Ph.D., LL.M.

PLZEŇ

2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adam ŽIHLA**
Osobní číslo: **R18M0486P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Doručování v civilním procesu**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historie právní úpravy doručování
3. Význam doručování v civilním řízení
4. Způsoby doručování
5. Postup při doručování
6. Doručování dociziny
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

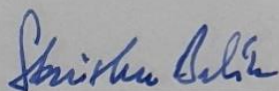
Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Ing. Radka Zahradníková, Ph.D., LL.M.

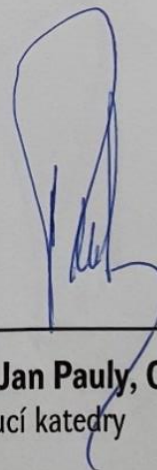
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci „Doručování v civilním procesu“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne _____

Adam Žihla

Poděkování

Chtěl bych tímto poděkovat všem, kteří mi pomáhali a podporovali mě při sepisování této diplomové práce. Mé poděkování patří vedle rodiny a přátel především vedoucí této práce doc. JUDr. Ing. Radce Zahradníkové, Ph.D., LL.M. za její skvělý přístup a cenné rady.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
tzv.	takzvaný, takzvaně
písm.	písmeno, písmena
sp. zn.	spisová značka
odst.	odstavec, odstavce
násl.	následující
zák.	zákon
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

1. ÚVOD	1
2. HISTORIE PRÁVNÍ ÚPRAVY DORUČOVÁNÍ	3
2.1. CIVILNÍ ŘÁD SOUDNÍ	3
2.2. OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD	5
2.3. VZNIK NOVÉHO OSŘ	8
3. VÝZNAM DORUČOVÁNÍ V CIVILNÍM ŘÍZENÍ	9
3.1. FIKCE DORUČENÍ	11
3.2. NEÚČINNOST DORUČENÍ	14
4. ZPŮSOBY DORUČOVÁNÍ	17
4.1. DORUČOVÁNÍ PÍSEMNOSTÍ PŘI JEDNÁNÍ NEBO PŘI JINÉM ÚKONU SOUDU	17
4.2. DORUČOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM VEŘEJNÉ DATOVÉ SÍTĚ DO DATOVÉ SCHRÁNKY	19
4.2.1. Adresa pro doručování prostřednictvím veřejné datové sítě	21
4.3. DORUČOVÁNÍ NA JINOU ADRESU NEBO ELEKTRONICKOU ADRESU	22
4.3.1. Adresa pro doručování	23
4.4. DORUČOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM DORUČUJÍCÍHO ORGÁNU NEBO ÚČASTNÍKA ŘÍZENÍ ČI JEHO ZÁSTUPCE	25
4.4.1. Doručování prostřednictvím doručujícího orgánu	26
4.4.2. Doručování prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce	29
4.4.3. Adresa pro doručování prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce	32
4.4.4. Zástupce pro doručování písemností	34
5. POSTUP PŘI DORUČOVÁNÍ	36
5.1. DORUČOVÁNÍ PÍSEMNOSTÍ DO VLASTNÍCH RUKOU	36
5.2. DORUČOVÁNÍ JINÝCH PÍSEMNOSTÍ	39
5.3. PŘÍJEMCI PÍSEMNOSTÍ	41
5.4. PRŮKAZ DORUČENÍ	44
5.5. DORUČENKA	47
5.6. UVEŘEJŇOVÁNÍ VYHLÁŠEK A VYVĚŠENÍM NA ÚŘEDNÍ DESCE	49
6. DORUČOVÁNÍ DO CIZINY	52
7. ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59

1. Úvod

Doručování v civilním procesu je aktivitou, jež se v právu odehrává každý den, a to nejen v České republice, ale všude ve světě, a je natolik důležitá, že může v určitých případech ovlivnit celé soudní řízení. I z těchto důvodů jsem se rozhodl „Doručování v civilním procesu“ zvolit jako téma své diplomové práce. Jejím cílem není, vzhledem ke komplexnosti tohoto tématu, přinést nové poznatky v institutu doručování, ale měla by se spíše stát kultivovanou kompilací dosavadního zpracování tohoto institutu.

V civilním řízení představuje doručování jeden ze zásadních institutů, jehož prostřednictvím se strany dozvídají o úkonech provedených v řízení, a to ze strany soudu nebo dalších účastníků, přičemž já se v této práci zaměřím právě na situace, kdy soud doručuje účastníkům řízení. Jedná se o velice rozsáhlé téma, o čemž svědčí i fakt, že jen v samotném OSŘ je mu věnováno poměrně velké množství paragrafů.

V druhé kapitole diplomové práce nazvané „Historie právní úpravy doručování“ je mým cílem ve stručnosti popsat vývoj právní úpravy doručování v našich zemích, a to konkrétně od roku 1895, kdy jsme sice ještě byli součástí Rakouska-Uherska, ale už tehdy došlo k vydání první ze tří právních norem, které dle mého názoru doručování nejvíce upravovaly a jimiž se mám v úmyslu ve druhé kapitole převážně věnovat. Z mého pohledu se jedná o velice důležité zákony, které upravovaly civilní proces a s ním tedy pochopitelně i institut doručování.

Třetí kapitola pojmenovaná „Význam doručování v civilním řízení“ má za cíl vysvětlit, v čem lze spatřovat hlavní podstatu doručování v civilním procesu a jeho význam někdy i pro výsledek celého řízení, a to i přes to, že na první pohled se může doručování zdát jako naprosto triviální úkon, při kterém se nedá nic pokazit. Ne vždy tomu tak ale je. V podkapitolách bych se chtěl následně věnovat fikci doručení a neúčinnosti doručení, což jsou instituty, které se v praxi vyskytují poměrně často a budou se následně objevovat i ve všech dalších kapitolách této práce. Proto jsem se rozhodl je zařadit už do třetí kapitoly, ač by se obsahově možná více hodily do kapitol následujících.

Jednotlivým způsobům, jimiž lze v současnosti doručovat se budu zabývat ve čtvrté kapitole, přičemž nejvíce prostoru bude věnováno těm základním,

upraveným v § 45 OSŘ. Těmi jsou doručování písemností při jednání nebo při jiném úkonu soudu, doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, doručování na jinou adresu nebo elektronickou adresu a doručování prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce. Každému z těchto základních způsobů doručování mám v plánu ve čtvrté kapitole věnovat samostatnou podkapitolu, ve které bude shrnuta základní charakteristika konkrétního způsobu doručování. Vzhledem k velkému rozsahu právní úpravy pro způsoby doručování očekávám, že čtvrtá kapitola bude v diplomové práci tou vůbec nejrozsáhlejší.

Pátá kapitola s názvem „Postup při doručování“ se bude věnovat, jak už název napovídá, postupům při doručování písemností v civilním procesu u jednotlivých způsobů popsaných v předchozí kapitole. Největší prostor pak plánuji věnovat postupu při doručování písemností do vlastních rukou, jelikož takto se v civilním procesu doručují většinou ty nejdůležitější písemnosti. Vzhledem k důležitosti dodržení formy doručování je nutné, aby byl postup u jednotlivých způsobů doručování splněn i po formální stránce a aby bylo možné doručení následně prokázat. Prokázání doručení se ostatně bude věnovat jedna z podkapitol.

Doručování do ciziny se v průběhu civilního procesu už nebude řídit pouze vnitrostátní právní úpravou, a tak jsem se rozhodl, vzhledem k velkému rozsahu právních předpisů, které tento institut upravují, věnovat mu celou šestou kapitolu této diplomové práce. Ani tak ale nepředpokládám, že bych se ponořil do hloubky právní úpravy doručování do ciziny, ale mým záměrem je spíše, popsat základy toho, jakými právními předpisy se bude doručování v jednotlivých případech řídit, jelikož je jasné, že to bude jiné například mezi státy Evropské unie, nečlenských států atd.

V diplomové práci budu vycházet zejména z právních předpisů upravujících doručování v civilním procesu, odborných komentářů k nim, z judikatury českých soudů a samozřejmě také z odborné literatury věnované mému tématu.

2. Historie právní úpravy doručování

Dnes, v době telefonů, datových schránek, internetu a vůbec všech moderních technologií, si jen stěží dokážeme představit, jak takové doručování mohlo vypadat v časech minulých, kdy jsme jako lidstvo tyto vymoženosti z důvodu jejich neexistence využívat nemohli. I přesto ale bylo nutno, přinejmenším v tehdy vyspělejších společnostech, úpravu doručování do jejich právních řádů nějakým způsobem postupem času zakotvit. V našich zemích pak můžeme před přijetím dosud platného a účinného OSŘ z roku 1963 mluvit zejména o dvou právních normách, jež institut doručování v civilním procesu podrobněji upravovaly. Jednalo se o civilní řád soudní z roku 1895 a občanský soudní řád z roku 1950.

2.1. Civilní řád soudní

Na našem území můžeme o počátcích právní úpravy doručování v civilním procesu mluvit už v dobách, kdy jsme ještě byli součástí Rakousko-uherské monarchie. V roce 1895 došlo k vydání zákona č. 113/1895 ř. z.,¹ Zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních (dále jen „civilní řád soudní“), který byl jedním z vůbec prvních zákonů, kde byl institut doručování kvalitně a vcelku podrobně upraven. Civilní řád soudní společně s takzvanou jurisdikční normou (zák. č. 110 a 111/1895 ř. z.), exekučním řádem (zák. č. 78 a 79/1896 ř. z.) a zákonem o organizaci soudní (zák. č. 217/1896 ř. z.) nahradil Josefský soudní řád, který přestal vyhovovat liberálnímu kapitalismu.²

Celý „Titul druhý“ civilního řádu soudního byl pojmenován „O doručování“ a už tehdy pod něho spadalo poměrně velké množství paragrafů, přičemž zde nalezneme zvláštní úpravu například pro čas doručování, místo doručení nebo speciální podmínky pro doručování mezi advokáty.

Troufnu si konstatovat, že civilní řád soudní z roku 1895 byl na svou dobu velmi dobře zpracovaným zákonem, i když v něm na první pohled chybí číslování odstavců u jednotlivých paragrafů, což by mu dle mého názoru dodalo lepší

¹ Zkratka ř. z. označovala říšský zákoník neboli Reichsgesetzblatt stejným způsobem jako dnes zkratka Sb. označuje sbírku zákonů

² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. str. 42.

přehlednost. Toto velmi dobré zpracování se promítlo i v na tu dobu kvalitně zpracovaném institutu doručování, ve kterém můžeme nalézt například úpravu zmocněnce pro doručování. Jednalo se, podobně jako podle úpravy současné, o osobu zmocněnou přijímat písemnosti určené některému účastníku sporu místo tohoto účastníka a v případě, že sporná strana bydlela mimo obvod sborového soudu, mohlo být této straně soudem na návrh nebo z moci úřední uloženo, aby jmenovala zmocněnce pro doručování bydlícího v obvodu procesního soudu. I v aktuálně platném a účinném znění OSŘ můžeme v § 46c naleznout úpravu zástupce pro doručování písemností, což je obdobný institut, jakým byl zmocněnec pro doručování v civilním řádu soudním. Zatímco dnes je možné v civilním řízení doručovat písemnosti účastníku řízení nebo jeho zástupci bez obtíží, zejména díky moderním technologiím, velmi často, v minulosti tomu tak nebylo a jednalo se tudíž o úpravu, která mohla dle mého názoru značně urychlit a usnadnit celé řízení.

Podle § 88 civilního řádu soudního mělo být doručování v tuzemsku zpravidla vykonáváno poštou, nicméně pravomoc určit způsob doručování náležela soudu, jehož rozsudky, usnesení nebo obsílky měly být doručeny, nebo u kterého bylo učiněno podání. Tento soud měl také učinit opatření k doručení potřebná. Doručovat se mělo příjemci do jeho bytu, živnostenské provozovny, obchodní místnosti, nebo na jeho pracoviště a v případě advokátů přímo do jejich kanceláře, a pokud nebylo takových míst, bylo možno adresátovi doručit písemnost, kdekoliv byl zastižen.³

Pokud nebyla osoba, které mělo být doručeno, zastižena, přišla na řadu aplikace § 102 civilního řádu soudního, podle kterého mohl doručující orgán písemnost doručit každé dorostlé domácí osobě, jež patřila k rodině, osobě v rodině sloužící, nebo jejímu zaměstnanci, pokud se tyto osoby nacházeli v bytě, respektive živnostenské provozovně příjemce písemnosti a pokud byly doručujícímu orgánu známy. Takovýto způsob předání písemnosti byl však vyloučen v případech, kdy by se osoby přebírající písemnost účastnily sporu jako odpůrcové osoby, které mělo být doručeno.⁴

³ Zákon č. 113/1895 ř. z., Zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních, § 101.

⁴ Tamtéž, § 103.

Jistou výjimku v tomto způsobu doručování představovalo doručování žalob. Ty mohly být doručeny pouze do vlastních rukou žalovaného nebo jeho zástupce, zmocněného k přijímání žalob nebo v právních rozepřích, týkajících se provozování obchodní živnosti, do rukou prokuristy žalované firmy. Pokud se tímto způsobem nepodařilo doručit například z důvodu, že se osoba právě nenacházela ve svém bytě nebo kanceláři, mohl orgán vykonávající doručení připevnit na dveře tohoto bytu nebo kanceláře písemné oznámení, aby strana byla za účelem přijetí zásilky přítomna v příslušné místnosti v den a hodinu doručujícím orgánem stanovenou. Jakékoliv poškození nebo stržení této písemné výzvy nemělo vliv na platnost daného postupu.⁵

2.2. Občanský soudní řád

Právní úprava nejen doručování byla v civilním řádu soudním upravena natolik dobře, že tento zákon platí v Rakousku v novelizované podobě dodnes a u nás zůstal účinným od 1. ledna 1898 až do konce roku 1950, kdy došlo k jeho zrušení zákonem č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních (dále jen „občanský soudní řád“), který vstoupil v účinnost dne 1. ledna 1951 a byl vzhledem k době svého přijetí silně ovlivněn komunistickým režimem a zejména pak sovětským civilním procesním právem. Civilní řád soudní tak k mému překvapení přečkal velkou část zlomových okamžiků v dějinách naší země, jako první světovou válku, vznik První republiky, období protektorátu během druhé světové války nebo komunistický převrat v roce 1948.

Právě vzhledem k únorovému převratu v roce 1948 a také k absolutní změně nejen politického systému bylo nutno přijmout spoustu nových právních norem. Mezi politiky panovalo v té době přesvědčení, že je potřeba celý civilní proces zjednodušit tak, aby každý občan bez námahy, a především bez pomoci advokáta, věděl, kde a u kterého soudu má svůj nárok uplatnit. Nový právní řád měl být takový, aby mu každý rozuměl a aby došlo k odstranění zastaralého formalismu, který uplatňoval třídní výsady těch, kdo si mohli zaplatit advokáta.⁶ Byla zde tedy

⁵ Zákon č. 113/1895 ř. z., Zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních, § 106.

⁶ Zápis z 21. schůze Národního shromáždění republiky Československé [online]. 6. ledna 2013. URL <<https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021001.htm>>.

viditelná politická snaha doslova zlidovět soudnictví a přizpůsobit jej novému politickému systému. Na základě těchto předpokladů a podmínek vznikl vedle jiných zákonů i občanský soudní řád.

Úpravu doručování bylo v občanském soudním řádu možno nalézt v Hlavě čtvrté, dílu třetím, který nesl název „Doručování a předvolávání,“ přičemž doručování se přímo týkala ustanovení § 46 – § 52 a podrobnosti tohoto institutu měly být následně upraveny podzákonným právním předpisem, kterým se stalo nařízení č. 192/1950 Sb., jednací řád (dále jen „jednací řád“). Jednací řád nicméně z mého pohledu do institutu doručování příliš nového nevnesl. Z velké části jsou v něm pouze opakovány ustanovení obsažená již v občanském soudním řádu.

Hlavním doručujícím orgánem zůstala občanským soudním řádem ustanovena pošta, ale uznal-li to předseda za výhodnější, mohlo se doručení vykonat doručovatelem soudu.⁷ Podle § 46 odst. 1 občanského soudního řádu bylo třeba do vlastních rukou adresátovi doručit písemnost pouze v případech stanovených zákonem, anebo pokud tak soud uznal z důležitých důvodů za potřebné, přičemž k písemnostem, jejichž doručení muselo být prokázáno, se připojovala doručenka. Písemnost bylo možno doručit také přímo u soudu. V takovém případě se potvrzení převzetí písemnosti potvrdilo ve spise.⁸ Podobnou úpravu je možné nalézt i v dnes platném a účinném OSŘ.

Doručenky byly podrobněji upraveny v jednacím řádu, dle kterého se při doručování do vlastních rukou adresáta používalo modrých doručenek, v ostatních případech doručenek bílých.⁹

Úprava místa doručení se od civilního řádu soudního příliš neodlišovala. I nadále bylo možno adresátovi doručit písemnost v bytě, na pracovišti nebo kdekoli byl zastížen.¹⁰ Zvláštní úprava byla v občanském soudním řádu v § 46b - § 46d vytvořena pro orgány a organizace, kdy se doručovalo osobám oprávněným podle zákona nebo statutu orgán nebo organizaci zastupovat, pro vojáky v činné službě a příslušníky ozbrojených sborů, kdy se muselo doručovat prostřednictvím náčelníka těchto osob a také osob ve vazbě nebo osob, na nichž se vykonával trest odnětí

⁷ Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, § 46 odst. 2.

⁸ Tamtéž, § 46 odst. 4.

⁹ Nařízení č. 192/1950 Sb., jednací řád, § 85 odst. 1.

¹⁰ Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, § 46a.

svobody, kdy se písemnosti vždy doručovaly prostřednictvím správy vězeňského režimu.

Pokud adresát bezdůvodně odmítl písemnost přijmout, byl doručovatelem poučen o následcích a uznal-li soud, že přijetí bylo odepřeno bezdůvodně, považovala se písemnost za doručenou dnem takového odmítnutí.¹¹

Náhradní doručení v občanském soudním řádu upravoval § 47. Nebyl-li adresát, jemuž se nemělo doručovat do vlastních rukou, zastižen v bytě nebo na pracovišti, bylo možné písemnost doručit jiné osobě v bytě spolubydlící, respektive některému z adresátových spolupracovníků, jestliže k tomu byly takové osoby způsobilé a ochotné. Pokud se nepodařilo písemnost doručit ani tímto náhradním způsobem, byla písemnost podle § 47a občanského soudního řádu dočasně uložena u poštovního úřadu, u soudu nebo u výkonného orgánu místního národního výboru. V takovém případě o tomto uložení vyrozuměl doručovatel adresáta oznámením, které zanechal v jeho bytě nebo na jeho pracovišti nebo na jiném vhodném místě. Den, kdy byla písemnost uložena, se považoval za den jejího doručení, a bylo tomu tak i v případě, že se adresát o uložení písemnosti nedozvěděl.

Jestliže se nepodařilo adresátovi doručit písemnost do vlastních rukou, zanechal doručovatel adresátovi výzvu, aby byl v určitý den a hodinu přítomen k přijetí této písemnosti. Pokud se tak nestalo, byla písemnost uložena na jednom z výše uvedených míst a doručovatel zanechal adresátovi oznámení o uložení a informoval jej, že si má písemnost do tří dnů na tomto místě vyzvednout. Pokud se tak nestalo, pak se poslední den lhůty považoval za den doručení, a to opět i když se adresát o tomto uložení nedozvěděl.¹²

Písemnosti se doručovaly zmocněnci daného účastníka, měl-li tento účastník zmocněnce s procesní plnou mocí.¹³ Stejně jako civilní soudní řád z roku 1895 i jeho nástupce dával v § 49 soudu možnost uložit účastníku, aby si určil zmocněnce pro přijímání písemností, kdyby mělo být doručování spojeno s obtížemi nebo průtahy. Pokud tak účastník neučinil, byly písemnosti pro něho určené ukládány u soudu s účinky doručení.

¹¹ Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, § 50.

¹² Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, § 47b.

¹³ Tamtéž, § 48 odst. 1.

2.3. Vznik nového OSŘ

Po vydání takzvané socialistické ústavy v roce 1960 byl občanský soudní řád nahrazen novým občanským soudním řádem, zákonem č. 99/1963 Sb. (dále jen „OSŘ“), který vstoupil v účinnost dne 1. dubna 1964. Zákon musel být vykládán v souladu se socialistickým právním vědomím.¹⁴ Ačkoliv byl OSŘ vydán v návaznosti na socialistickou ústavu, zůstává i dnes stále platným zákonem, i když během bezmála 60 let jeho účinnosti došlo pochopitelně k velkému množství jeho novelizací. Institutu doručování podle aktuálního znění OSŘ se už nicméně budu věnovat v následujících kapitolách této diplomové práce.

Z mého pohledu je překvapivé, kolik v České republice dodnes platných zákonů bylo vydáno ještě za minulého režimu. Týká se to zejména těch, které upravují právo procesní, ale i tak bych očekával, že vzhledem k rychlému vývoji společnosti a práva bude docházet k vydávání nových zákonů častěji.

¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. str. 44.

3. Význam doručování v civilním řízení

Na právo lze mimo jiné nahlížet jako na specifický informační systém, kde dochází ke komunikaci mezi tvůrcem práva a jeho adresáty, jimž se sděluje, jak se mají chovat, a současně jsou závazným způsobem informováni, jaké sankce stíhá to, že těmto imperativům nevyhovují. Tuto charakteristiku, která byla formulována pro právo v objektivním smyslu, lze nepochybně použít také pro vymezení práva ve smyslu subjektivním, protože i práva a povinnosti, jakožto prvek právního vztahu, rovněž vznikají, až na několik výjimek, na základě komunikace mezi jeho účastníky. Ve své podstatě nejde o nic jiného než o předávání informací, tj. o sdělení, která mají význam pro toho, kdo takový projev činí nebo přijímá.¹⁵

Všechny procesní předpisy, ať již obecné nebo obsažené ve zvláštních předpisech, rozlišují doručování a podání, aniž by některý z nich obsahoval jejich legální definici. V zásadě lze říci, že doručováním se rozumí úkon, jehož účelem je zajistit, aby se písemnosti příslušného orgánu veřejné moci dostala do dispozice jejího adresáta. Podáním se rozumí podnět vůči těmto orgánům, jímž se sleduje vyvolání jejich aktivity.¹⁶ Pokud budu v diplomové práci používat termíny doručování a podání, budu se řídit právě těmito jejich definicemi.

Obecně vzniká účastníkům řízení i jiným subjektům povinnost podřídit se opatření orgánu veřejné moci a splnit uloženou povinnost výhradně v případě, že došlo k řádnému doručení písemnosti, jejímž prostřednictvím byl o takové povinnosti vyrozuměn. Nikdo tedy nemá povinnost dostavit se k soudu či správnímu orgánu, předložit vyjádření, důkazní prostředek atd., jestliže k tomu nebyl řádně vyzván. Z druhé strany nahlíženo, jen řádným podáním může účastník či jiná osoba realizovat svoje subjektivní práva.¹⁷ Přílišný formalismus v doručování by ale dle mého názoru mohl vést k porušení jedné ze základních zásad civilního procesu, a to zásady spravedlnosti. Mohlo by docházet k situacím, kdy by například byl úkon prohlášen za neplatný, a to pouze kvůli vadě zcela formální povahy způsobené doručujícím orgánem.

¹⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 27.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

Typickým příkladem by byla situace, kdy by soud doručoval prostřednictvím doručujícího orgánu fyzické osobě, která by měla datovou schránku zřízenou. Nejvyšší soud ČR se ve svých rozhodnutích přiklonil k tzv. materiálnímu pojetí, podle něhož je rozhodné to, že se adresát s písemností seznámil, byť zákonná forma doručení nebyla dodržena.¹⁸

Na rozdíl od hmotného práva, kde pro dojití návrhu obecně stačí, aby se tento dostal do sféry adresáta, tedy aby měl adresát možnost se s ním seznámit, v procesním právu je s ohledem na důsledky, které účinné doručení vyvolává, pro tento procesní úkon soudu vytvořen přesný a přísnější soubor pravidel, které je nutné dodržovat.¹⁹

Podrobná a svým způsobem formální pravidla o doručování jsou jednou ze záruk spravedlivého procesu. Zákon úpravou postupu a způsobu doručování zajišťuje, aby procesní úkony soudu byly transparentním způsobem doručovány účastníkům řízení a dalším zúčastněným osobám. Procesní předpisy na okamžik doručení vážou zahájení běhu lhůt, proto pravidla pro stanovení takového okamžiku musejí být objektivně daná, přezkoumatelná a nesmí být závislá na libovůli.²⁰ S řádným a správně vykonaným doručením jsou spjaty důsledky, jež mohou mít vliv klidně i na výsledek celého řízení, takže je nutné, aby si orgány veřejné moci při tomto úkonu dávaly zvláštní pozor.

Třebaže modelově jde o jednoduché postupy a procedury, realita právní úpravy a tím spíše aplikační praxe nás již mnohokrát přesvědčily o pravém opaku. Ze zřetele nelze pustit skutečnost, že ač se jedná o instituty práva procesního, mohou mít dopady, a to až fatální, pro hmotná práva a povinnosti nejen účastníků řízení (i když pro ně především), ale i jiných dotčených subjektů.²¹

Smyslem doručení v civilním procesu tedy je, aby se dokument adresovaný účastníkovi řízení dostal do jeho skutečné dispozice, což se ale pochopitelně ne vždy

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 73.

¹⁹ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. Doručování v civilním soudním řízení, 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-20-2. str. 7.

²⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. str. 167.

²¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 27.

z různých důvodů podaří, a tak, aby bylo možno v řízení i přesto pokračovat, bylo nutno do právního řádu vložit instituty, kdy je písemnost formálně považována za doručenou, ačkoliv k doručení fakticky nedošlo. V takovém případě se může jednat o domněnku či fikci doručení spojenou s tím, že si adresát ve stanovené lhůtě uloženou písemnost nevyzvedne.

3.1. Fikce doručení

Zákony stanovují konkrétní situace, kdy se písemnost považuje za doručenou, i když si ji adresát ve skutečnosti z nějakého důvodu nepřevzal, čímž dochází k takzvané fikci doručení písemnosti. U jednotlivých způsobů doručení pak tato fikce může nastat pokaždé jinak.

Doručuje-li se adresátovi dokument do datové schránky, pak podle zákona č. 300/2008 Sb., Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále jen „zákon o elektronických úkonech“) platí, že je takový dokument doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Aby se předešlo obstrukcím ze strany adresátů, platí, že pokud se taková osoba ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán, do datové schránky nepřihlásí, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. To však neplatí, vyžaduje-li jiný právní předpis náhradní doručení.²² Případne-li konec této desetidenní lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, aplikuje se ustanovení § 57 odst. 2 OSŘ, dle kterého je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Vždy, když je možné doručení fikcí, platí, že takové doručení písemnosti má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou.²³

Stejně následky jako při převzetí zásilky spojuje zákon také se situací, kdy adresát, přestože je doručujícím orgánem zastížen, doručení písemnosti vlastním volným jednáním zmaří. V takovém případě nastupuje fikce doručení a písemnost

²² Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17 odst. 3, 4.

²³ Rücklová, Klára. Fikce doručení do datové schránky. [online]. pravni prostor.cz, 6. 2. 2018. URL <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-fikce-doruceni-do-datove-schranky>>.

se považuje za doručenu dnem, kdy přijetí písemnosti bylo odepřeno, o čemž musí být adresát nebo příjemce písemnosti poučen.²⁴

O takovém odepření převzetí písemnosti je z logiky věci možné uvažovat výhradně v případě, kdy nejsou pochybnosti o totožnosti osoby, které doručující orgán zamýšlel zaslou předat. S ohledem na závažnost následků, které pro adresáta zákon s odepřením písemnosti spojuje, není dostatečné, jestliže se doručující orgán spokojí s prohlášením dotčené osoby ohledně její totožnosti, aniž by se mu tato osoba jakkoliv prokázala. Pokud by došlo k ověření totožnosti pouze takovým způsobem a následně by vyšlo najevo, že písemnost odepřela převzít osoba, u níž se nejednalo o adresáta, ani o osobu oprávněnou za adresáta písemnost převzít (například zaměstnanec advokáta), nemohla by nastat účinná fikce doručení ve smyslu § 50c odst. 1 OSŘ. Jak vyplývá z výše uvedeného, adresátovi je plně přičitatelné také jednání osoby, která je oprávněna za něj písemnost převzít. Adresát nebo jiná osoba zastižená doručujícím orgánem jsou povinni na jeho výzvu prokázat svou totožnost a případně poskytnout jinou součinnost potřebnou k doručení zásilky.²⁵

Jak již bylo zmíněno, fikce doručení písemnosti dnem, kdy přijetí písemnosti bylo odepřeno nebo kdy součinnost byla odmítnuta, současně nastává jen tehdy, byl-li adresát nebo příjemce o tomto následku řádně poučen. Poučení může být adresátu nebo příjemci poskytnuto ústně nebo písemnou formou. Jestliže se doručující orgán rozhodne, zejména s ohledem na okolnosti případu, že poučení poskytne adresátu nebo příjemci písemně, předá mu do jeho rukou listinu, v níž je poučení obsaženo; není-li to možné (např. proto, že adresát nebo příjemce odmítají převzít i takové poučení), doručující orgán je zanechá v adresátově domovní nebo jiné jím užívané schránce nebo na jiném vhodném místě (např. na nebo pod domovními dveřmi adresáta).

Adresátu se zanechá písemné poučení v jeho domovní nebo v jiné jím užívané schránce nebo na jiném vhodném místě také tehdy, jestliže písemnost odepřela převzít osoba podle zákona za něj oprávněná k jejímu přijetí, popřípadě

²⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50c odst. 1.

²⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 113, 114.

odmítla poskytnout součinnost nezbytnou k řádnému doručení, nebylo jí poskytnuto ústní poučení o následcích odepření (odmítnutí) a nepřevzala ani poučení v písemně formě.²⁶ Samozřejmě nelze rozumně očekávat, že by příjemci písemností nebo osoby oprávněné písemnost převzít vždy byli ochotni odmítnutí převzetí písemností stvrdit svým podpisem, a z tohoto důvodu není podpis v takové situaci ani vyžadován.

Zákon s nenaplněním poučovací povinnosti o následcích odmítnutí nespojuje žádný přímý následek. Ústavní soud nicméně dovedl, že poučovací povinnost ze strany soudu nebo osob, které jednají na základě příkazu soudu, představuje jeden ze základních předpokladů práva na spravedlivý proces, zaručeného především v čl. 36 odst. 1 LZPS. Tomuto právu odpovídá povinnost soudů poskytovat účastníkům řízení poučení o jejich procesních právech a povinnostech.²⁷

Fikcí může být doručena celá řada dokumentů se zásadním dopadem do adresátovy právní sféry, a to i v případě, že je náhradní doručení v případě poštovní zásilky vyloučeno. Jde například o kvalifikovanou výzvu či předvolání k přípravnému jednání dle občanského soudního řádu, fikcí je možné doručit také rozsudek v civilní věci.²⁸

Doručující orgán je současně povinen vyznačit údaje dokládající, že písemnost nebylo s ohledem na odmítnutí jejího převzetí nebo neposkytnutí jiné potřebné součinnosti možné doručit.²⁹ Podrobné náležitosti, jež musí doručenka obsahovat, jsou upraveny v § 50g OSŘ a budu se jim podrobněji věnovat v páté kapitole této diplomové práce.

Soudní písemnosti mohou doručovat nejen doručující orgány nebo přímo soud, ale také účastník řízení či jeho zástupce. Ti ale ani v takovém případě, kdy by k tomu byli soudem pověřeni, nezískávají postavení doručujícího orgánu, a proto není možné, aby nastala fikce doručení dle § 50c OSŘ. Je tomu tak především proto,

²⁶ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 349.

²⁷ Viz např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1331/2007.

²⁸ Rücklová, Klára. Fikce doručení do datové schránky. [online]. *pravniprostor.cz*, 6. 2. 2018. URL <<https://www.prapniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-fikce-doruceni-do-datove-schranky>>.

²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATEŠ a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 114.

že s aktem doručení je spojeno i poučení o následcích odepření přijetí písemnosti a nestranné posouzení situace, které může vyústit v neúčinné doručení.³⁰

Smyslem jakékoliv právní fikce je umožnit, aby mohla být situace, která je ve zřejmém rozporu s realitou, považována za existující, a tím dovolila vyvození odlišných právních důsledků. Proto by měla být fikce doručení nástrojem výjimečným a striktně určeným k dosažení právní jistoty jako jednoho z hlavních ústavních postulátů v podmínkách právního státu. Aby přitom mohla splnit svůj takto vymezený účel, musí respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Jen v takovém případě je soud oprávněn její naplnění konstatovat.³¹

3.2. Neúčinnost doručení

OSŘ stanovuje, že odesílající soud rozhodne na návrh účastníka, že doručení je neúčinné, pokud se účastník nebo jeho zástupce nemohl z omluvitelného důvodu seznámit, přičemž tento návrh účastníka řízení je nutno podat do 15 dnů ode dne, kdy se s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit. V návrhu musí být vedle obecných náležitostí podání uveden den, kdy se účastník s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit a označení důkazů, jimiž má být včasnost a důvodnost daného návrhu prokázána.³² Zákon pak rozeznává různé způsoby doručování v civilním procesu, přičemž ale účinky nastávají při splnění formálních zákonných předpokladů daného způsobu doručování.

Právní úprava doručování v OSŘ je ovládána zásadou, že každý si má střežit svá práva (*vigilantibus iura*) a vychází ze striktních pravidel. Jakmile se tedy písemnost dostane do dispoziční sféry adresáta ve smyslu pravidel pro doručování, nastávají účinky spojené s jejím doručením bez ohledu na to, zda se adresát s jejím obsahem seznámil, zda měl k takovému seznámení možnost a jaké důvody vedly k náhradnímu doručení.³³ Z tohoto důvodu může soud rozhodnout o neúčinnosti doručení pouze na návrh účastníka řízení, kdy snad jedinou výjimku vytváří zákon

³⁰ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 103.

³¹ Viz např. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 272/13-1.

³² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50d odst. 1.

³³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 126.

č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, podle kterého soud může rozhodnout o neúčinnosti doručení písemnosti i bez návrhu, jestliže je podle obsahu spisu zřejmé, že účastník nebo jeho zástupce se z omluvitelného důvodu neseznámil s touto písemností.³⁴

Cílem § 50d OSŘ, který neúčinnost doručení upravuje, je tedy ošetřit situace, kdy jsou sice formální zákonné podmínky doručení splněny, ale existuje jiný omluvitelný důvod, proč je nutno následné účinky doručení změnit nebo odstranit rozhodnutím soudu. Takové situace mohou nastat zejména v případech, kdy dojde k výše popsané fikci doručení a nastanou účinky doručení, aniž by se adresát o písemnosti vůbec dozvěděl.

Je na odesílajícím soudu, aby zhodnotil, zda se jednalo o omluvitelný důvod a doručení písemností tak bylo neúčinné. V takovém případě se písemnost považuje za doručenou dnem právní moci rozhodnutí o neúčinnosti.³⁵ Omluvitelné důvody jsou v OSŘ vymezeny pouze negativně, kdy je uvedeno, že omluvitelným důvodem nemůže být skutečnost, že se fyzická osoba na adrese pro doručování trvale nezdržuje, skutečnost, že v případě podnikající fyzické osoby a právnické osoby se na adrese pro doručování nikdo nezdržuje.³⁶ Tímto, pouze negativním vymezením, tak vzniká velký prostor pro judikaturu, aby nastavila, co lze za onen omluvitelný důvod považovat a co už ne.

Za omluvitelný důvod, pro který se nemohl účastník s písemností seznámit, je třeba považovat překážku, která je z objektivního či subjektivního hlediska ospravedlnitelná, jako je například hospitalizace ve zdravotnickém zařízení či pobyt v zahraničí. Přihlédnout lze i k okolnostem případu včetně toho, zda se jedná o situaci výjimečnou, nebo se adresátu nedaří doručit opakovaně. Tvrzený omluvitelný důvod je účastník povinen prokázat.³⁷

Dále došel Nejvyšší soud ČR např. k závěru, že omluvitelný důvod ve smyslu § 50d odst. 1 OSŘ je možné vztahovat jen k situaci, kdy by se adresát nezdržoval na adrese svého trvalého pobytu; nezdržoval-li by se zde z důvodu např.

³⁴ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 11.

³⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50d odst. 3.

³⁶ Tamtéž, § 50d odst. 2.

³⁷ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. června 2017, sp. zn. 26 Cdo 6028/2016.

pracovního pobytu v zahraničí či své hospitalizace, šlo by vskutku o takový důvod.³⁸

Omluvitelným důvodem jsou nejen události mající objektivní povahu, ale i okolnosti účastníkem nebo jeho zástupcem způsobené či jinak zaviněné, jestliže je lze za dané situace považovat za ospravedlňující neseznámení se s písemností.³⁹

Je-li návrh zamítnut, lze se proti takovému usnesení odesílajícího soudu odvolat, jelikož to zákon nezakazuje.⁴⁰ Proti usnesení, jímž bylo zmeškání lhůty ale naopak prominuto, není odvolání přípustné, jak stanovuje § 202 odst. 1 písm. c) OSŘ.

Porušení právních předpisů upravujících doručování soudních písemností, v důsledku kterého nelze písemnost považovat za doručenu, není způsobilým důvodem pro vyslovení neúčinnosti doručení podle ustanovení § 50d OSŘ, na což upozorňuje i Nejvyšší soud ČR, který připomíná, že ustanovení § 50d odst. 1 OSŘ vychází z toho, že důvodem, pro který na návrh účastníka odesílající soud rozhodne o neúčinnosti doručení, je skutečnost, že se účastník (nebo jeho zástupce) nemohl z omluvitelného důvodu s doručovanou písemností seznámit. Jedním z předpokladů, jejichž naplnění je nezbytné pro rozhodnutí o neúčinnosti doručení, tak je skutečnost, že písemnost byla opravdu doručena.⁴¹

Dá se tedy říct, že porušení právních předpisů upravujících doručování v civilním procesu, kvůli kterému nelze písemnost považovat za doručenu, nemůže být způsobilým důvodem pro vyslovení neúčinnosti doručení předmětné písemnosti podle výše zmiňovaného ustanovení.

³⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2016, sp. zn. 20 Cdo 218/2016.

³⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 127.

⁴⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 201.

⁴¹ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2014, sp. zn. 29 Cdo 597/2014.

4. Způsoby doručování

Způsoby, kterými lze v civilním řízení doručovat písemnosti, jsou vymezeny v ustanovení § 45 OSŘ, kdy písemnosti mohou mít listinnou nebo elektronickou podobu. Předmětné ustanovení ale pouze nevyjmenovává jednotlivé způsoby doručování, nýbrž i stanovuje pořadí, v jakém se mají dané způsoby použít. A jelikož je soud dle čl. 95 odst. 1 Ústavního zákona č. 1/1993, Ústavy České republiky (dále též „Ústava ČR“) při svém rozhodování vázán zákonem, nemůže se oprávněná soudní osoba vždy volně rozhodovat, jaký z oněch uvedených způsobů zvolí, a musí postupovat právě zejména v rámci zmíněného § 45 OSŘ.

Přednost před všemi ostatními způsoby může mít doručení při jednání nebo jiném soudním úkonu, následuje doručení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, které lze ale zvolit i jako vůbec první možnost, a pouze nelze-li takto doručit, nařídí předseda senátu doručit písemnost prostřednictvím doručujícího orgánu nebo prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce.⁴²

4.1. Doručování písemností při jednání nebo při jiném úkonu soudu

Písemnost doručuje soud při jednání nebo jiném soudním úkonu.⁴³ Tento způsob stanovený OSŘ je pravděpodobně nejjednodušším a zároveň nejrychlejším a nejehospodárnějším způsobem doručování vůbec. Je také jediným způsobem doručení, který může mít přednost před doručením do datové schránky adresáta. Takové doručení je bezpochyby účelné, soud však není vždy povinen jej využít. Podmínkou pro doručení prostřednictvím veřejné datové sítě je pouze skutečnost, že k doručení tzv. krátkou cestou nedošlo, nikoli že doručení na místě nebylo možné.⁴⁴ Jiným soudním úkonem zmíněným v § 45 odst. 1 OSŘ můžeme rozumět např. provádění soupisu movitých věcí nebo ohledání.

Doručování písemností při jednání nebo při jiném úkonu soudu musí být vždy v listinné podobě, neboť písemnosti v elektronické podobě se doručují jen prostřednictvím veřejné datové sítě, což vylučuje jejich osobní předání tímto způsobem v elektronické podobě (například na technickém nosiči – CD, DVD, flash

⁴² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 45.

⁴³ Tamtéž, § 45 odst. 1.

⁴⁴ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 45 Způsoby doručování.

disk apod., nebo přímým elektronickým přenosem mezi zařízeními soudu a adresáta, například přes Bluetooth nebo NFC).⁴⁵

Jestliže soud doručuje písemnost při jednání nebo při jiném soudním úkonu, uvede se to v protokolu o jednání nebo v protokolu, který byl sepsán o jiném soudním úkonu. V protokolu musí být (kromě ustanovení, které musí obsahovat dle § 40 odst. 6 OSŘ) uvedeno, kdo doručení provedl, jaká písemnost byla doručena a jak byla zjištěna totožnost adresáta nebo toho, kdo jemu určenou písemnost převzal. Protokol podepisuje ten, kdo doručení provedl, a adresát, popřípadě ten, kdo místo něho písemnost převzal.⁴⁶

Právě splnění všech předepsaných náležitostí sepsaného protokolu při doručování písemnosti při jednání nebo při jiném úkonu soudu je nutné k tomu, aby bylo možno považovat doručení ve smyslu § 28a vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, za řádné, jak bylo v minulosti již několikrát judikaturou dovozeno.⁴⁷

Ustanovení § 45 odst. 1 OSŘ, který doručování při jednání nebo jiném úkonu upravuje, je třeba vykládat extensivně tak, že soud může adresátu doručit písemnost pokaždé, kdy s ním přijde do kontaktu v souvislosti s výkonem soudnictví. V praxi tak není vyloučeno, aby soud předal např. advokátovi jako zástupci účastníka písemnost související s jiným řízením při nařízeném jednání v odlišné věci, osobě, která je svědkem v jednom řízení a účastníkem v řízení druhém, písemnost související s řízením, v němž je účastníkem, při provádění jeho svědecké výpovědi. Rovněž není nikde stanoveno, že se doručení musí odehrát v jednacím síni nebo v soudních prostorách. Může k němu dojít prakticky kdekoliv, kde dojde k úřednímu kontaktu soudu s adresátem.⁴⁸

Jestliže nebudeme brát v potaz procesní zastoupení, kterým se budu v následujících kapitolách této práce alespoň částečně zabývat, kdy všechny

⁴⁵ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 45 Způsoby doručování.

⁴⁶ Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, § 28a.

⁴⁷ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2003, sp. zn. 33 Cdo 1003/2002.

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. Doručování v civilním soudním řízení, 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-20-2. str. 20, 21.

písemnosti doručované při soudním jednání nebo jiném úkonu soudu přebírá tento zmocněnec, doručuje soud podle statusu konkrétních osob příjemců. Fyzická osoba by si tak měla písemnost převzít osobně a za právnickou osobu, stát, obec nebo kraj by se mělo doručovat osobám, které jsou oprávněny za takové subjekty před soudem jednat.⁴⁹

Doručení lze nicméně realizovat i při jiném soudním úkonu – při jakékoliv jiné přítomnosti adresáta v budově soudu, například jako svědka v jiné projednávané věci, při návštěvě informačního oddělení soudu či soudní kanceláře, při nahlížení do spisu apod., kdy doručující soud jedná v přítomnosti adresáta.⁵⁰

4.2. Doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky

Pokud nedojde k doručení písemnosti při jednání nebo jiném soudním úkonu, doručí soud písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky.⁵¹

I z tohoto citovaného ustanovení z OSŘ můžeme dovodit, že písemností se dnes už nerozumí pouze dokumenty v papírové formě, jako tomu bylo v časech minulých. Troufnu si dokonce konstatovat, že takových dokumentů v papírové formě bude i v budoucnu nadále ubývat a budou čím dál více nahrazovány písemnostmi ve formě digitální. Z mého pohledu se jedná o daleko snazší druh komunikace, který je navíc bezesporu rychlejší, hospodárnější a ekologičtější, a to ať už se to týče podání ze strany např. účastníků řízení nebo právě doručování ze strany soudů. Svým způsobem zde pouze dochází k předání písemností mezi jejími adresáty a příjemci stejně, jako když se tak děje poštou nebo jiným způsobem, přičemž zásadní rozdíl je zde ve formě dané písemnosti. I při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky může ale dojít např. k fikci doručení, pokud se do ní adresát nepřihlásí.

Pojmem veřejná datová síť se rozumí taková síť, která umožňuje využívat její služby, zejména přenášet data, nejširší veřejnosti. Asi neznámějším příkladem

⁴⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 91.

⁵⁰ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 45 Způsoby doručování.

⁵¹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 45 odst. 2.

veřejné datové sítě je internet. Datovou schránkou pak rozumíme elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči takovým orgánům, a dodávání písemností jednotlivých osob, ať už fyzických, podnikajících fyzických nebo právnických. Datové schránky jsou v současnosti zřizovány a spravovány Ministerstvem vnitra ČR.⁵²

Už při zrodu datových schránek stála v zásadě jednoduchá a současně ambiciózní myšlenka, a to vytvořit všeobecně dostupný nástroj pro efektivní, dostupnou a hospodárnou komunikaci mezi orgány veřejné moci i ve vztahu k soukromým subjektům a také mezi všemi těmito subjekty navzájem a tím přispět ke snadnější realizaci práva. Slovy důvodové zprávy k zákonu o elektronických úkonech, bylo cílem zavedení datových schránek přiblížení orgánu veřejné moci občanovi prostřednictvím elektronických nástrojů, zefektivnění komunikace mezi občanem a orgánem veřejné moci a komunikace mezi orgány veřejné moci.⁵³

Přestože je v současnosti užívání datových schránek typické zejména v oblasti komunikace s orgány veřejné moci, můžeme se setkat i s komunikací mezi soukromoprávními osobami. Výhodou datových zpráv je bezpochyby pohodlnost jejich odesílání, snadná prokazatelnost doručení, i o poznání nižší cena oproti standardním doporučeným listovním zásilkám.⁵⁴

Aktuálně se tento způsob doručování v civilním procesu řídí vedle OSŘ zejména výše zmíněným zákonem o elektronických úkonech a také vyhláškou ministerstva vnitra České republiky č. 194/2009, o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek.

Vzhledem ke snaze zákonodárců o ještě větší prohloubení digitalizace veřejné správy, byl parlamentem přijat zákon č. 261/2021 Sb., Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci, který novelizuje více než 160 zákonů, mezi nimiž je zákon o elektronických

⁵² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. str. 226.

⁵³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 33.

⁵⁴ KABRHEL, Miloslav. Dodání vs. doručování poštovních datových zpráv aneb polemika nad novelizovaným ustanovením § 18a odst. 2 a 3 zákona č. 300/2008 Sb. [online]. Epravo.cz, 4. 2. 2022. URL <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dodani-vs-dorucovani-postovnich-datovych-zprav-aneb-polemika-nad-novelizovanim-18a-odst-2-a-3-zakona-c-3002008-sb-114212.html>>.

úkonech. Jednou z nejdůležitějších změn je okruh osob, u kterých aktuálně dochází k automatickému zřízení datových schránek. Vedle rozšíření okruhu právnických osob (spolky a nadace), kterým jsou datové schránky zřizovány obligatorně, dochází i k jejich zřízení podnikajícím fyzickým osobám, kterým byly datové schránky doposud zřizovány pouze na žádost, stejně jako je tomu zatím stále u osob fyzických.⁵⁵

Takovéto rozšíření okruhu osob s obligatorně zřízenou datovou schránkou by mělo vést k větší efektivnosti a hospodárnosti při doručování v civilním procesu, jelikož bude možné o to více používat doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, který podle mě patří mezi vůbec nejlepší způsoby doručování. Z mého pohledu se jedná o velký krok kupředu, protože pokud si lidé na užívání datových schránek zvyknou a budou je aktivně využívat, může to pro ně být skvělé nejen z důvodu přijímání písemností od soudu (se kterým většina lidí za svůj život přijde do styku minimálně, případně vůbec), ale celkově se jim usnadní komunikace s veřejnou správou.

4.2.1. Adresa pro doručování prostřednictvím veřejné datové sítě

V případě, že soud písemnost doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě, je adresou pro doručování primárně adresa datové schránky evidovaná podle zákona o elektronických úkonech, nebo jí může být elektronická adresa, kterou adresát sdělil soudu, jestliže soud o doručení písemnosti tímto způsobem požádal nebo s ním vyslovil souhlas.⁵⁶

Každému, kdo má zpřístupněnou datovou schránku, má soud dle judikatury Nejvyššího soudu doručovat rozhodnutí, předvolání a další písemnosti právě do této datové schránky, aniž by adresát o takové doručení musel žádat nebo soudu sdělovat identifikátor své datové schránky. Soud musí z úřední povinnosti zjistit, zda má adresát zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku. Ten, kdo tato kritéria splňuje, má právo očekávat, že mu soud bude veškerá rozhodnutí, předvolání

⁵⁵ KABRHEL, Miloslav. Dodání vs. doručování poštovních datových zpráv aneb polemika nad novelizovaným ustanovením § 18a odst. 2 a 3 zákona č. 300/2008 Sb. [online]. Epravo.cz, 4. 2. 2022. URL <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dodani-vs-dorucovani-postovnich-datovych-zprav-aneb-polemika-nad-novelizovanim-ustanovenim-18a-odst-2-a-3-zakona-c-3002008-sb-114212.html>>.

⁵⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 46 odst. 1, 2.

a jakékoliv jiné písemnosti doručovat v elektronické podobě do datové schránky. Tímto způsobem se nedoručuje jen tehdy, byly-li listiny doručeny při jednání nebo při jiném úkonu soudu nebo nedošlo-li k řádnému doručení listiny do datové schránky.⁵⁷

Ohledně tohoto způsobu doručování se Městský soud v Praze zabýval z mého pohledu zajímavou otázkou, zda je možné doručovat písemnosti do datové schránky fyzické osoby, která je účastníkem řízení, i když zde vystupuje jakožto podnikatel (podnikající fyzická osoba). Soud došel k závěru, že má-li fyzická osoba, bez ohledu na to, zda v řízení vystupuje jako podnikatel, zřízenou datovou schránku a nesdělí soudu jinou adresu pro doručování, je třeba jí doručovat soudní písemnost vždy do kterékoliv ze zřízených datových schránek fyzické osoby.⁵⁸

Toto usnesení Městského soudu v Praze následně okomentoval i JUDr. Jaromír Jirsa, který je od roku 2015 soudcem Ústavního soudu ČR. Ten se s předmětným usnesením ztotožnil s tvrzením, že podnikající fyzická osoba může mít teoreticky zřízeny datové schránky dvě (jako podnikatel i jako fyzická osoba), ale při odručování soudních písemností je nutné vycházet z toho, že není rozdíl mezi prostou fyzickou osobou a podnikající fyzickou osobou, neboť se jedná o tentýž subjekt práva. Podle JUDr. Jirsy, má-li fyzická osoba (bez ohledu na to, zda v řízení vystupuje jako podnikatel) zřízenou jakoukoliv datovou schránku a nesdělí soudu jinou adresu pro doručování, je třeba jí doručovat soudní písemnosti do takto zřízené datové schránky (alespoň do jedné z nich).⁵⁹

4.3. Doručování na jinou adresu nebo elektronickou adresu

Ač je samozřejmé, že nejsnazší a nejefektivnější způsob, jak písemnosti doručovat, je buď přímo při jednání nebo jiném soudním úkonu nebo do datové schránky, ani v dnešní digitální době není takové doručení možné vždy a zákon tak stále musí pro takové situace stanovit alternativní způsoby doručování. OSŘ v takovém případě stanovuje, že není-li možné doručit písemnost prostřednictvím

⁵⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 21 Cdo 3489/2012.

⁵⁸ Viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. října 2013, č. j. 69 Co 379/2013-46.

⁵⁹ JIRSA, Jaromír. Komentář k rozhodnutí MěS - Usnesení ze dne 1. 10. 2013, čj. 69 Co 379/2013-46 - Povinné doručování do datové schránky fyzické osoby [online]. ATLAS consulting spol. s r.o. URL <<https://next.codexis.cz/literatura/LT83717?workspaceId=052ae580-ec10-11e9-a8e4-99f8f4d86f30#L1>>.

veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu.⁶⁰

4.3.1. Adresa pro doručování

Jak už lze vyčíst z výše citovaného ustanovení OSŘ, aby bylo možné využít způsob doručování na jinou nebo elektronickou adresu, je potřeba určité součinnosti osoby, které má být doručováno, jelikož soud tímto způsobem doručuje pouze na žádost adresáta. Pokud o takovou možnost adresát požádá a sdělí soudu adresu nebo elektronickou adresu, doručuje následně soud na ni, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci, zejména může-li to přispět k urychlení řízení, a z dané adresy se pro dané řízení stane adresa pro doručování.⁶¹

Jak deklaroval Nejvyšší soud ČR, je věcí adresáta, aby se pojistil proti doručování na adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel tím, že uvede soudu adresu pro doručování, o níž ví, že mu na ni bude zásilka bezpečně doručena. Tím má také možnost eliminovat problém související s tím, že na ohlašovně nelze zanechat výzvu k převzetí zásilky. Jde o legitimní tlak na adresáta, aby se soudem spolupracoval a ohlásil mu adresu pro doručování, tedy adresu, kam lze zásilku spolehlivě doručit. Obecně je pak věcí adresáta (který dosud žádný úkon vůči soudu neučinil), aby sám podal písemnou žádost, aby v evidenci obyvatel byl veden též údaj o adrese, na kterou mu mají být doručovány písemnosti.⁶²

Pojmem adresa pro doručování uvedeným v OSŘ tedy v civilním řízení rozumíme jakoukoliv poštovní adresu nebo elektronickou adresu, na kterou soud posílá písemnosti, a to buď v písemné, nebo elektronické podobě. I zde se zásilka považuje za doručenu také v případech, kdy např. adresát odmítne zásilku převzít a nemá tak možnost se s jejím obsahem reálně seznámit.

Přestože OSŘ stanovuje, že adresátu se doručuje na adresu pro doručování, umožňuje zároveň doručit adresátu písemnost na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastižen.⁶³ Stejně jako tomu tedy bylo už v Civilním řádu soudním z roku 1895, je také podle současné právní úpravy možné doručovat například na

⁶⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 45 odst. 2.

⁶¹ Tamtéž, § 46a odst. 2.

⁶² Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 575/2013.

⁶³ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 46a odst. 2.

pracovišti, v provozovně nebo i v hospodě, kam si adresát zašel na jídlo. Teoretická možnost zastihnout adresáta jinde ovšem nepředstavuje povinnost soudu tuto možnost využít, nebo po takové jiné adrese aktivně pátrat. Za účelné to lze považovat tehdy, nepodaří-li se účinně doručit na adresu pro doručování, například je-li náhradní doručení písemnosti vyloučeno a současně lze předpokládat, že na jiné adrese může být adresát skutečně zastižen. Náhradní doručení (fikcí) je ovšem při doručení na jinou (zjištěnou) adresu, než je adresa pro doručování, vždy neúčinné.⁶⁴

I přesto, že OSŘ dává přednost doručování do datové schránky, došel Nejvyšší soud k závěru, že účinky řádného doručení písemnosti soudem nastávají i v případě, kdy je písemnost doručována prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a adresát tuto písemnost převezme, ač má adresát datovou schránku zřízenou a správně by tedy mělo být doručováno do datové schránky adresáta.⁶⁵ Podstatné tedy je, že se měl adresát možnost s písemností skutečně seznámit.

Pojmem adresa pro doručování je nicméně možné rozumět i elektronickou adresu, kdy jejím asi nejtypičtějším typem je e-mailová adresa. § 46 odst. 2 OSŘ stanovuje, že prostřednictvím veřejné datové sítě soud doručuje na elektronickou adresu, kterou adresát sdělil soudu, jestliže soud o doručení písemnosti tímto způsobem požádal nebo s tím vyslovil souhlas.

Ač by se na první pohled mohlo zdát, že není příliš velký rozdíl mezi tím, jestli soud doručuje do datové schránky adresáta nebo například na jeho e-mailovou adresu, opak je pravdou. Zatímco datové schránky jsou zřizovány ministerstvem vnitra, které zároveň zajišťuje bezpečné doručení přímo adresátu, u jiných elektronických adres tomu tak není, jelikož jsou většinou zřizovány soukromými společnostmi. Pokud by soud doručoval adresátu písemnosti na elektronickou adresu, mohl by se dostat do rozporu například s ochranou utajovaných informací. Jestliže tedy soud poskytuje informace tímto způsobem, velice často „začerní“ velké množství údajů právě z tohoto důvodu.

⁶⁴ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 46a, Adresa pro doručování.

⁶⁵ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011.

V řízení může dojít i k situacím, kdy je potřeba dokázat, že k řádnému doručení došlo, ale kdy se zároveň neví, jak, kdy a jestli vůbec se tomu tak skutečně stalo. Pokud ovšem adresát disponuje zjevnou a úplnou znalostí obsahu doručované písemnosti, jedná podle toho a nic nenamítá, respektive námitky uplatní účelově až později, lze adresátovi toto doručení prokázat okolnostmi podle § 50f odst. 5 OSŘ. V takovém případě by totiž postrádalo praktického smyslu doručovat písemnost znovu a lépe, když hlavního účelu bylo dosaženo. Je třeba vycházet z toho, že primárním účelem doručování v civilním procesu je možnost adresáta seznámit se s obsahem doručované písemnosti a způsob, jakým má být tohoto účelu dosaženo, by neměl mít před uvedeným účelem přednost.⁶⁶

Pokud během soudního řízení dojde ke skutečnostem významných pro doručování, je adresát povinen soudu sdělit změny veškerých skutečností významných pro doručování, přičemž tyto změny jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly adresátem oznámeny.⁶⁷

4.4. Doručování prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníka řízení či jeho zástupce

Nelze-li písemnost doručit žádným z dosud zmíněných postupů, nařídí předseda senátu doručit tuto písemnost prostřednictvím doručujícího orgánu, nebo účastníka řízení či jeho zástupce.⁶⁸ Tento způsob doručování by měl být dle OSŘ vůbec poslední možností, jelikož v porovnání se způsoby předchozími se bezpochyby jedná o způsob nejméně efektivní, i když je v praxi soudy stále hojně využíván.

Pokud nelze doručovat při jednání nebo jiném soudním úkonu nebo elektronicky, při určování poštovní adresy pro doručování by měl soud vycházet primárně z údajů poskytnutých mu samotným adresátem. Není-li taková adresa místa v České republice adresátem určena (např. i proto, že adresát ještě žádný úkon vůči soudu v řízení neučinil), určí soud adresu pro doručení dle ustanovení § 46b

⁶⁶ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 46a, Adresa pro doručování.

⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 46a odst. 3.

⁶⁸ Tamtéž, § 45 odst. 3.

písm. a) až n) OSŘ.⁶⁹ Dle toho je adresou pro doručování např. u fyzické osoby adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti, a není-li taková adresa evidována, je adresou pro doručování adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu nebo adresa místa pobytu cizince na území České republiky podle druhu pobytu cizince. U právnických osob, podnikajících fyzických osob atd. OSŘ taktéž upravuje zvláštní postup při určování adresy, čemuž se budu věnovat v následujících kapitolách.

4.4.1. Doručování prostřednictvím doručujícího orgánu

Orgány, prostřednictvím kterých může soud doručovat písemnosti, jsou taxativně vymezeny v § 48 odst. 1, 2 OSŘ. Prostřednictvím nikoho jiného by tedy v občanském soudním řízení soud doručovat neměl.

Doručující orgány uvedené v § 48 odst. 1 mohou (na rozdíl od těch, uvedených v odst.2) doručovat písemnosti všem adresátům. Zákon nestanoví, že by doručení některým z těchto doručujících orgánů mělo přednost před jiným. O tom, který z doručujících orgánů, uvedených v § 48 odst. 1, bude v konkrétním případě použit k doručení písemnosti, rozhoduje tedy soud. U soudů všech stupňů musí být vytvořeny podmínky k tomu, aby soud mohl přistoupit k doručení prostřednictvím kteréhokoliv z doručujících orgánů vyjmenovaných v § 48 odst. 1 OSŘ.⁷⁰ Takovými doručujícími orgány jsou soudní doručovatelé, orgány Justiční stráže, soudní exekutoři a provozovatelé poštovních služeb.⁷¹

Dále soud může, jakožto doručujícího orgánu, využít i orgány uvedené v ustanovení § 48 odst. 2 OSŘ. V takovém případě ovšem už nelze hovořit o volném rozhodování soudu, jaký z těchto způsobů zvolí. Tyto orgány mohou písemnosti doručovat pouze v případech výslovně stanovených zákonem. Vězeňská služba České republiky tak může být například jako doručující orgán užitá pouze v případě, jde-li o doručování fyzickým osobám ve výkonu trestu odnětí

⁶⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 305.

⁷⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9., str. 320.

⁷¹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 48 odst. 1.

svobody nebo ve vazbě, a krajská vojenská velitelství pouze, jde-li o doručování vojákům v činné službě a písemnost není možno doručit jinak.⁷²

4.4.1.1. Soudní doručovatelé a orgány Justiční stráže

Soudním doručovatelem je třeba v první řadě rozumět zaměstnance státu, který vykonává práci u soudu jako organizační složky státu a který byl předsedou soudu pověřen osobním doručováním písemností, a to jako jedinou náplní jeho pracovní činnosti nebo vedle jiných činností anebo jen v jednotlivém případě.⁷³ Je zřejmé, že zaměstnanci soudu, jejichž jedinou pracovní náplní by bylo osobní doručování písemností, se u nás v dnešní době už nevyskytují, jelikož by podle mého názoru většinu své pracovní doby neměli co dělat.

Způsob doručování prostřednictvím soudního doručovatele je využíván především tam, kde se doručuje do vlastních rukou a takový způsob lze považovat za maximálně efektivní, a to jak z hlediska místa, tak i času. Stejně tak je tento způsob doručení vhodný v případech, kdy je určitá písemnost v listinné podobě třeba doručit v krátkém časovém období, například za situace, kdy jedna ze stran řízení předloží své vyjádření na poslední chvíli a je zřejmé, že poskytovatel poštovních služeb nebo jiný doručující orgán by nebyly schopni doručení v požadovaném časovém úseku provést.⁷⁴

Justiční stráží chápeme příslušníka Vězeňské služby dle zákona č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky (dále jen „zákon o Vězeňské a justiční stráži“). Primární náplní činnosti Justiční stráže je zajišťování pořádku a bezpečnosti v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti.⁷⁵ Co se doručování týče, je zřejmé, že justiční stráž by neměla být v tomto ohledu využívána příliš hojně, ale spíše v případech, kdy by mohlo doručující osobě například hrozit určité riziko. Justiční

⁷² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 48 odst. 2.

⁷³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 321.

⁷⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 104, 105.

⁷⁵ Zákon č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky, § 3 odst. 3.

stráž tedy také může zajistit doručení písemnosti soudu nebo státního zastupitelství, a to v případě, kdy takový způsob doručení nařídí předseda senátu nebo státní zástupce.⁷⁶

4.4.1.2. Soudní exekutoři

Soudním exekutorem je fyzická osoba, která byla na návrh Exekutorské komory ČR jmenována ministrem spravedlnosti do exekutorského úřadu. Takový exekutor může následně doručovat písemnosti soudu, byl-li k tomu soudem pověřen.⁷⁷ Prostřednictvím soudního exekutora lze doručovat veškeré písemnosti v občanském soudním řízení.

Soud smí pověřit doručením jen toho soudního exekutora, který byl jmenován do exekutorského úřadu v obvodu okresního soudu, v němž má být doručení provedeno, nebo který má sídlo v obci, v níž má být doručení provedeno. Má-li být písemnost doručena prostřednictvím soudního exekutora v obvodu jiného okresního soudu, pověří soudního exekutora na dožádání procesního soudu soud, v jehož obvodu má být doručení provedeno. Doručení musí soudní exekutor provést osobně, nebo takovým úkonem pověřit svého zaměstnance.⁷⁸

4.4.1.3. Provozovatelé poštovních služeb

Za provozovatele poštovních služeb můžeme považovat subjekty takto označené zákonem č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách). Podle tohoto zákona rozumíme provozovatelem takovou osobu, jež poskytuje poštovní služby nebo zajišťuje zahraniční poštovní služby, a poštovní službou rozumíme činnost, která zpravidla zahrnuje poštovní podání, třídění a přepravu poštovní zásilky prostřednictvím poštovní sítě a je prováděna za účelem dodání poštovní zásilky příjemci.⁷⁹

⁷⁶ Zákon č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky, § 22 odst. 5 písm. c).

⁷⁷ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 76 odst. 1.

⁷⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 321.

⁷⁹ Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách), § 2 odst. 1 písm. a), d).

Tímto způsobem lze doručovat pouze v případě, kdy provozovateli poštovních služeb vznikne na základě uzavřené poštovní smlouvy povinnost dodat zásilku obsahující písemnost, a to takovým způsobem, který je pro doručování písemností zákonem předepsán.⁸⁰

Základním postulátem při doručování prostřednictvím provozovatele poštovních služeb je povinnost odesílajícího orgánu zajistit, aby doručení bylo provedeno způsobem předpokládaným právní úpravou. V případě, že takové doručení neodpovídá nabízeným poštovním podmínkám, je soud povinen požadovaný způsob doručení individuálně sjednat s tím, že není-li sjednání odpovídajících podmínek možné, musí soud doručovat prostřednictvím jiného doručujícího orgánu.⁸¹

4.4.2. Doručování prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce

Posledním způsobem doručování, který upravuje § 45 OSŘ je doručování prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce. Soud může pověřit účastníka řízení nebo jeho zástupce, jestliže o to požádají, aby doručili písemnost, jež může být určena i do vlastních rukou. Takové soudní pověření ovšem nelze považovat za soudní rozhodnutí.⁸²

Ve výše zmíněném ustanovení OSŘ je důležité slovo „může.“ Soud tudíž není v žádném případě povinen žádosti účastníka nebo jeho zástupce vyhovět, a je to tudíž na jeho volné úvaze. Při té soud přihlíží zejména k tomu, zda je možné písemnost tímto způsobem s ohledem na její povahu a na vztahy účastníka řízení (případně zástupce účastníka řízení) s adresátem vůbec řádně doručit a zda je takový postup v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti celého řízení. Pokud by existovala odůvodněná obava, že v řízení dojde v souvislosti s tímto pověřením k průtahům nebo jiným komplikacím, soud nesmí takové žádosti vyhovět a musí zajistit doručení písemnosti jiným způsobem.⁸³

⁸⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 48 odst. 3.

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 105, 106.

⁸² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50e odst. 1.

⁸³ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 357.

Nutno také podotknout, že v hierarchii doručování v civilním procesu, která je upravena v § 45 OSŘ, je doručování prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce až poslední možností. Soud by tedy neměl žádosti účastníka nikdy vyhovět, pokud lze doručení písemnosti dosáhnout při jednání nebo jiném soudním úkonu nebo prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky nebo na jinou nebo elektronickou adresu, na kterou adresát požádal, aby mu bylo doručováno. Lze tedy dovodit, že soud může doručení pověřit účastníka řízení nebo jeho zástupce pouze v případě, kdy by už bylo možné písemnost doručit pouze prostřednictvím doručujícího orgánu.

K doručení dojde při tomto způsobu doručování pouze tehdy, když adresát písemnost přijme a písemně potvrdí její přijetí. Nemůže se zde uplatnit institut náhradního doručení ani fikce doručení písemnosti podle § 50c odst. 1 OSŘ. Pokud adresát odmítne z jakéhokoliv důvodu písemnost přijmout nebo odmítne k přijetí poskytnout nezbytnou součinnost, je doručení takové písemnosti vyloučeno.⁸⁴ V takovém případě vrátí účastník řízení nebo jeho zástupce neprodleně danou písemnost soudu,⁸⁵ což ale bezpochyby negativně ovlivní rychlost celého řízení.

Co se týče jednotlivých možností, kdy může být účastník řízení zastoupen, aby bylo možno doručovat jeho zástupci, OSŘ v § 22 a násl. upravuje tři základní možnosti, jak může být takový účastník zastoupen. Ve všech těchto případech, kdy je účastník zastoupen, platí pravidlo, že se doručuje pouze zástupci, nestanoví-li zákon jinak.⁸⁶ Jak lze ze zákona ovšem vyčíst, platí toto pravidlo pouze pro účastníka řízení, který je zastoupen, a nelze jej tak aplikovat např. na svědka, který se taktéž nechal v řízení před soudem zastoupit. Z tohoto hlediska můžeme tedy rozlišovat dvě situace, kdy soud doručuje buď pouze zástupci a kdy je nutné doručit zástupci i účastníku samému, což ovšem musí výslovně stanovit zákon.

Pokud má soud doručovat pouze zástupci účastníka řízení s procesní plnou mocí dle § 50b odst. 2 OSŘ, počíná případná lhůta běžet dnem, kdy bylo doručeno tomuto zástupci. K případnému doručení rozhodnutí samotnému účastníkovi se přitom nepřihlíží.⁸⁷

⁸⁴ Tamtéž, str. 358.

⁸⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50e odst. 3.

⁸⁶ Tamtéž, § 50b odst. 1.

⁸⁷ Viz např. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 7. 2022, sp. zn. III. ÚS 1685/22.

Situace, kdy se kromě zástupce musí doručit též účastníku řízení, jsou upraveny v § 50b odst. 4 OSŘ. Může se jednat například o skutečnost, že se má účastník osobně dostavit k výsledku nebo jinému úkonu soudu nebo něco jiného v řízení osobně vykonat nebo pokud je účastník řízení zastoupen zákonným zástupcem na základě rozhodnutí soudu dle § 23 OSŘ. Přímému účastníku se doručuje také tehdy, jestliže tak rozhodne soud. Rozhodnutí o doručení i účastníku činí oprávněná soudní osoba neformálně v tzv. referátu, jímž se mimo jiné určuje i okruh adresátů doručovaných písemností. Soud k doručení účastníku nad rámec povinností ze zákona přistoupí zejména tehdy, je-li jeho osobní vědomost o obsahu písemnosti vhodná (nutná) k lepšímu či rychlejšímu uplatnění procesních práv nebo splnění procesních povinností.⁸⁸

První z možností, jak může být účastník v civilním řízení zastoupen, je zastoupení na základě zákona dle § 22 a § 23 OSŘ, kdy fyzická osoba, která před soudem samostatně jednat nemůže, musí být zastoupena svým zákonným zástupcem nebo opatrovníkem. I pokud by taková osoba samostatně jednat mohla, ale vyžadují-li to okolnosti případu, může předseda senátu rozhodnout o zastoupení opatrovníkem nebo zákonným zástupcem.

Druhým typem je zastoupení na základě plné moci, kdy se účastník nechá zastupovat zástupcem, kterého si zvolí. Tento způsob vychází z práva na právní pomoc stanoveného zejména čl. 37 odst. 2 LZPS a je v civilním soudních řízeních bezpochyby nejčastější, jelikož pod něho spadá zastoupení advokátem, kterého si účastník za svého zástupce může zvolit vždy a může mu udělit plnou moc pro celé řízení.⁸⁹ Zmocněnce si vedle fyzických a právnických osob můžou zvolit např. i kraje, obce nebo stát. Někdo jiný, než fyzická osoba smí účastníka řízení zastupovat jen tehdy, stanoví-li tak zákon (např. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí) a účastník může mít v téže věci současně jen jednoho zvoleného zástupce, kterému bude doručováno.⁹⁰

⁸⁸ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50b, Doručování zástupci účastníka.

⁸⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 25 odst. 1.

⁹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. str. 146.

Poslední možností vzniku zastoupení je dle § 29 a násl. OSŘ na základě rozhodnutí soudu, kdy o tomto rozhoduje předseda senátu, který tak může učinit u fyzické i právnické osoby. Ustanovený opatrovník nebo jiný zástupce má v takovém případě stejné postavení jako zástupce na základě procesní plné moci a pokud byl opatrovníkem nebo jiným zástupcem ustanoven advokát, má stejné postavení jako advokát, jemuž účastník udělil plnou moc.⁹¹

Dle § 29 odst. 3 OSŘ může předseda senátu ustanovit opatrovníka také účastníkovi řízení, jehož pobyt není znám a nepodařilo se mu písemnost doručit. Musí být nicméně zajištěna ochrana zájmů i základních práv účastníka. Jak dovodil Ústavní soud ČR, soud je povinen nejprve využít veškeré dostupné prostředky, aby zjistil skutečný pobyt adresáta a až poté, nelze-li takovou adresu ani takto zjistit, může přistoupit k ustanovení opatrovníka. Zákonná ustanovení upravující možnost ustanovení opatrovníka nicméně nemohou být používána jen z důvodu urychlení vyřízení věci.⁹²

4.4.3. Adresa pro doručování prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce

Během civilního řízení mohou nastat situace, kdy adresát ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu neuvede adresu místa v České republice, na kterou mu mají nebo mohou být doručovány písemnosti. Ustanovení § 46b OSŘ pro takové případy upravuje, co je u jednotlivých osob adresou pro doručování v situaci, kdy soud doručuje prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce.

U fyzické osoby je takovou adresou dle § 46b písm. a) OSŘ primárně adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel. Touto adresou se rozumí adresa odlišná od místa trvalého pobytu, kterou si každá osoba může zvolit a požádat o její zápis do informačního systému evidence obyvatel. V takovém případě mají orgány veřejné moci povinnost doručovat na tuto adresu, jež je jim

⁹¹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 31 odst. 1, 2.

⁹² Viz např. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 536/08.

poskytována právě pro účely doručování.⁹³ Pokud v informačním systému obyvatel není taková adresa evidována, doručuje se fyzické osobě na adresu místa trvalého pobytu. Tím se dle § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000, o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel. V případě, že je fyzická osoba cizincem, pak je dle § 46b písm. a) OSŘ adresou pro doručování adresa místa pobytu cizince na území ČR podle druhu pobytu cizince, přičemž judikatura dovodila, že za adresu místa trvalého pobytu se považuje místo hlášeného pobytu cizince.⁹⁴

Za adresu pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce se u podnikající fyzické osoby a u osoby právnické považuje primárně adresa sídla takové osoby. Tím se rozumí adresa zapsaná do veřejného rejstříku dle § 429 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník (dále jen „OZ“). U podnikající fyzické osoby, stejně jako u osoby právnické, se dále může jednat o adresu zástupce pro doručování uvedenou ve smlouvě, ve sporu z této smlouvy nebo o adresu sídla organizační složky takové osoby.⁹⁵

Fyzickým osobám, kterým nejde z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo vazby doručovat způsoby dle § 46b písm. a), b) OSŘ, jsou písemnosti doručovány na adresu věznice, v níž taková osoba vykonává trest nebo vazbu. Soud má povinnost u každé fyzické osoby zjišťovat, zda nejsou splněny podmínky pro toto určení adresy. Doručování na jakoukoliv jinou adresu by bylo neúčinné, i kdyby se jednalo o řádnou adresu pro doručování dle § 46b písm. a) nebo b) OSŘ. Stejný postup by se uplatnil i v případě doručování fyzické osobě, jež se nachází v zařízení pro výkon ochranného opatření, zabezpečovací detence, ústavní nebo ochranné výchovy, kdy je adresou pro doručování adresa takového zařízení.⁹⁶

§ 46b OSŘ dále stanovuje, že adresou pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho

⁹³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 77.

⁹⁴ Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2643/2012.

⁹⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 46b písm. b), e).

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 81.

zástupce je u advokátů adresa jejich sídla, u notářů a soudních exekutorů adresa jejich kanceláře, u patentových zástupců adresa jejich sídla nebo bydliště zapsaná u Komory patentových zástupců, u insolvenčních správců adresa jejich sídla zapsaná v seznamu insolvenčních správců, u státu adresa sídla příslušné organizační složky státu, v případě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových adresa jeho příslušného územního pracoviště, u státního zastupitelství adresa jeho sídla, u správních úřadů adresa jejich sídla a u obcí a vyšších územních samosprávných celků adresa sídla obecního úřadu a adresa sídla krajského úřadu nebo Magistrátu hlavního města Prahy.

4.4.4. Zástupce pro doručování písemností

Stejně jako tomu bylo u Civilního řádu soudního a Občanského soudního řádu v minulosti, tak i OSŘ obsahuje úpravu zástupce pro doručování písemností, byť je jasné, že vzhledem k neustálému vývoji společnosti a s ní související možnosti dosažení téměř každého v přiměřeném časovém úseku, tento institut už nebude využíván tak často jako v minulosti. I nyní ale může sloužit k urychlení doručování a řešit komplikace při doručování osobám, kterým by se dalo doručovat pouze komplikovaně a se zbytečnými průtahy.

Obecně platí, že není-li možné účastníkovi nebo jeho zástupci doručovat písemnosti bez obtíží nebo průtahů, předseda senátu ho bez prodlení vyzve, aby si zvolil pro doručování písemností zástupce. Pokud si účastník nebo jeho zástupce ve stanovené lhůtě svého zástupce pro doručování písemností nezvolí nebo není-li možné ani tomuto zástupci bez obtíží a průtahů doručovat, doručují se jim písemnosti uložením u doručujícího soudu. Účastník nebo jeho zástupce o tom musí být soudem poučen.⁹⁷

Volba zástupce pro doručování písemností vyžaduje po účastníkovi či jeho zástupci velkou míru zodpovědnosti při jejich výběru, neboť nebude-li možné doručovat bez obtíží a průtahů takové osobě, účastník nebo jeho zástupce o tomto dle zákona již soudem být informováni nemusí a následně se jim doručuje

⁹⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 46c odst. 1, 2.

automaticky uložením soudu. Dnem uložení písemnosti u soudu se tato písemnost považuje za doručenou.⁹⁸

⁹⁸ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. Doručování v civilním soudním řízení, 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-20-2. str. 58.

5. Postup při doručování

Instituty upravující postup při doručování a jeho následky v civilním řízení jsou svým způsobem systémem vzájemných brzd a protivah, jež by měly chránit základní procesní zájmy adresátů, ale také zajistit, aby adresáti nemohli mařit plynulý průběh řízení např. nepřebíráním soudních dokumentů. Smyslem je samozřejmě i to, aby byl průběh doručování dostatečně zdokumentován, aby bylo možné jeho průběh následně přezkoumat.⁹⁹

OSŘ upravuje v § 49 a násl. postup u jednotlivých způsobů doručování. Při doručování musí tedy soud vždy posoudit, jakým způsobem je potřeba zásilku doručit, případně jaký způsob bude nejvhodnější, pokud je v tomto směru dána soudu rozhodovací volnost. Až poté lze přistoupit k určení konkrétního postupu, jenž bude u způsobu doručení použit.

Samozřejmě to, zda bude postup při doručení správný, už nemusí být pouze v rukou soudu, ale např. také doručujícího orgánu nebo osoby, která doručení provádí. Případy, kdy doručování probíhá prostřednictvím doručujícího orgánu, je možné rozdělit dva základní postupy, a to doručování písemností do vlastních rukou a doručování tzv. jiných písemností.

5.1. Doručování písemností do vlastních rukou

Dle § 49 odst. 1 OSŘ se do vlastních rukou doručují písemnosti, u nichž tak stanoví zákon nebo nařídí-li tak soud. Dalo by se říci, že jsou tímto postupem doručovány především takové písemnosti, které obsahují důležité procesní úkony soudu. Dále je nutno zmínit, že doručování písemností prostřednictvím veřejné datové sítě se taktéž považuje za doručení do vlastních rukou adresáta.¹⁰⁰

Doručení do vlastních rukou v civilním soudním řízení zákon stanovuje např. u stejnopisu žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení žalovanému nebo jiným účastníkům řízení než navrhovateli (§ 79 odst. 3 OSŘ), u vyhotovení usnesení o výzvě k vyjádření k žalobě, vydané buď samostatně, nebo spolu s platebním rozkazem, žalovanému (§ 114b odst. 4 OSŘ), u platebního rozkazu

⁹⁹ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 32.

¹⁰⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 49 odst. 6.

žalovanému (§ 173 odst. 1 OSŘ) nebo u vyhotovení rozsudku účastníkům řízení (§ 158 odst. 2 OSŘ). Nemusí se ale samozřejmě jednat pouze o situace, kdy doručení do vlastních rukou stanoví přímo OSŘ. Může se tak dít i na základě jiných zákonů, jako např. ZŘS, kde § 126 odst. 1 výslovně upravuje písemnosti, které je potřeba doručit do vlastních rukou.

I v případě, že zákon nestanoví doručení písemnosti do vlastních rukou, může být tímto způsobem doručena, pokud tak rozhodne předseda senátu, samosoudce, soudní komisař, vyšší soudní úředník, asistent soudce, soudní tajemník, justiční čekatel nebo jiná oprávněná soudní osoba. Takového oprávnění soud využije především v situacích, je-li s ohledem na konkrétní okolnosti, za nichž má proběhnout doručování, nebezpečí, že listina bude místo adresátovi odevzdána jinému účastníku řízení, který má na věci opačný zájem. Jestliže by písemnost v rozporu s rozhodnutím soudu nebyla doručována do vlastních rukou, mělo by to za následek, že by písemnost nebyla adresátu doručena řádně, pokud by ji adresát skutečně nepřevzal.¹⁰¹ Soud má díky této své pravomoci možnost zjistit, zda se adresát s doručovanou písemností skutečně seznámil.

Jak jsem už zmínil v předchozí kapitole této práce, písemnost nutně nemusí doručující orgán doručit adresátovi na adrese pro doručování, ale může tak učinit kdekoliv jej zastihne. Písemnost je adresátu doručena, jakmile ji adresát nebo oprávněný příjemce převezme, popř. bude považována za doručenu, bude-li přijetí písemnosti adresátem nebo příjemcem písemnosti odepřeno nebo jestliže nebude k doručení písemnosti poskytnuta potřebná součinnost, jak je mimo jiné upraveno v ustanovení § 50c odst. 1, 2 OSŘ.¹⁰²

V případě, kdy doručující orgán adresáta nicméně nikde nezastihne, písemnost dle § 49 odst. 2 OSŘ uloží a zanechá adresátovi písemnou výzvu, aby si tuto písemnost vyzvedl. Náležitosti takové výzvy jsou stanoveny v § 50h OSŘ, přičemž není-li vyloučeno náhradní doručení, musí výzva obsahovat také poučení o následcích, jestliže písemnost nebude vyzvednuta. Doručující orgán ve výzvě

¹⁰¹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 328.

¹⁰² Tamtéž, str. 329.

uvede, u koho, kde a v který den byla písemnost připravena k vyzvednutí a do kdy a v jaké době si příjemce může písemnost vyzvednout.¹⁰³

K uložení písemností dochází nejčastěji v provozovně provozovatele poštovních služeb, jestliže se písemnost doručuje jeho prostřednictvím. Dalšími možnostmi je uložení písemnosti u soudu, jemuž byla písemnost vrácena z důvodu nemožnosti zanechat výzvu a v ostatních případech u okresního soudu, v jehož obvodu je místo doručení.¹⁰⁴ Adresát nebo oprávněný příjemce si mohou v místě uložení uloženou písemnost vyzvednout do 10 dnů ode dne, kdy pro ně byla tato písemnost připravena k vyzvednutí. Tím je písemnost považována za doručenu, a to i v případě, kdy se adresát o jejím uložení nedozvěděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu vyloučí vhození písemnosti do schránky.¹⁰⁵

Jestliže není možné v místě doručení výzvu podle § 50h OSŘ zanechat, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu s uvedením údaje, ve který den nebyl adresát zastížen. V takovém případě odesílající soud písemnost uloží a vyvěsí na své úřední desce výzvu k vyzvednutí takové písemnosti po dobu 30 dnů. přičemž dle § 50l odst. 3 OSŘ se obsah úřední desky zveřejňuje i způsobem umožňujícím dálkový přístup. Účinky doručení písemnosti nastávají ale již po uplynutí lhůty deseti dnů. Ani kratší doba vyvěšení (mezi 10 a 30 dny) by tedy nečinila doručení neúčinným.¹⁰⁶ Doručující orgán vrátí písemnost odesílajícímu soudu také v případě, že zjistí, že adresát zemřel.¹⁰⁷ Zveřejnění obsahu úřední desky, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup, podle mého názoru ale stejně příliš efektivní nebude a jedná se tak spíše o formalitu.

Náhradní doručení by ale měl být považován za prostředek ultima ratio, neboť doručování se v tomto případě uskutečňuje náhradně oproti pravidelnému postupu. Adresát nepotvrzuje přijetí písemnosti, protože se doručuje fikcí. Aby bylo

¹⁰³ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50h odst. 3.

¹⁰⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. str. 231.

¹⁰⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 49 odst. 4.

¹⁰⁶ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50h, Výzva.

¹⁰⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 49 odst. 7.

dosaženo alespoň materiálního doručení, jsou do procesu zapojeny právě takové prostředky, jako jsou vhození písemnosti do schránky, vyvěšení na úřední desce, oznámení či předání písemnosti sousedům atd. Ty mají adresátu umožnit, aby se seznámil s doručovanou písemností nebo aby byl alespoň vyrozuměn s tím, že mu byla doručována.¹⁰⁸

Náhradní doručení je nicméně v § 49 odst. 5 OSŘ vyloučeno u písemností, u nichž tak stanoví zákon, nebo u nichž to nařídil předseda senátu. Zákon tak náhradní doručení výslovně vylučuje např. u kvalifikované výzvy, předvolání k přípravnému jednání nebo u platebního rozkazu. Náhradní doručení může také nařídít předseda senátu, což provádí prostřednictvím tzv. referátu. Tím získá taková písemnost stejné podmínky pro účinné doručení jako písemnost, u níž je náhradní doručení vyloučeno zákonem. Písemnost se tedy v tomto případě do schránky vůbec nevhazuje a za řádné a účinné doručení písemnosti lze považovat jen její převzetí adresátem nebo oprávněným příjemcem nebo odepření jejího přijetí ze strany těchto osob.¹⁰⁹

5.2. Doručování jiných písemností

Doručování jiných písemností, kdy není potřeba doručovat do vlastních rukou adresáta, je v OSŘ upraveno v § 50. Vesměs by se dle mého názoru dalo říct, že se jedná o takové písemnosti, které obvykle nejsou pro řízení tak důležité jako ty, které do vlastních rukou být doručovány musí. I v případě, že by takto „obyčejně“ doručovaná písemnost důležitá byla, může pořád doručení do vlastních rukou nařídít soud dle § 49 odst. 1 OSŘ.

I v případě doručování jiných písemností než těch, které jsou doručovány do vlastních rukou, může dojít k jejich doručení odevzdáním adresátovi nebo doručením náhradním. Náhradní doručení zde nevyklučuje zákon a nemůže jej nařídít ani soud. Následný postup doručujícího orgánu se bude odvíjet od toho, zda může doručovanou písemnost vhodit do domovní nebo jiné adresátem užívané

¹⁰⁸ NAVRÁTIL, Petr, STŘELEČEK, Tomáš. Náhradní doručení v civilním sporu. [online]. *pravni prostor.cz*, 13. 2. 2019. URL <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/nahradni-doruceni-v-civilnim-sporu>>.

¹⁰⁹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 49, Doručování písemností do vlastních rukou.

schránky. Pokud taková možnost je, náhradní doručení se provede vhozením doručované písemnosti do této schránky, čímž se písemnost považuje bez dalšího za doručenou, což je zásadní rozdíl v postupu od doručování písemnosti do vlastních rukou. V tomto případě není právně významné, pokud se písemnost reálně k adresátu nedostane.¹¹⁰

V případě, kdy by doručující orgán nepostupoval v souladu s § 50 odst. 1 OSŘ a nevyznačil na doručence ani na obálce datum vhození do schránky, není jiná soudní písemnost (ta, která není určena do vlastních rukou) řádně doručena.¹¹¹

Jestliže adresát domovní nebo jinou schránku, kterou by užíval, nemá nebo nelze-li z nějakého jiného důvodu do schránky písemnost vhodit, musí doručující orgán tuto písemnost vrátit soudu a zanechat v místě doručení oznámení o takovém postupu.¹¹²

Náležitosti takového oznámení jsou právně upraveny v ustanovení § 50i OSŘ, dle kterého musí vždy obsahovat označení soudu, který písemnost předal k doručení, označení doručované písemnosti, adresáta a adresy, na niž má být obálka s písemností doručena, označení doručujícího orgánu, sdělení, že písemnost byla vrácena odesílajícímu soudu, a nakonec jméno a příjmení doručovatele spolu s jeho podpisem. K pochybení doručovacího orgánu dojde, pakliže na obálce chybí údaj o tom, zda bylo či nebylo možno v místě doručení zanechat adresátovi písemné oznámení dle § 50 odst. 2 OSŘ.¹¹³ Smyslem písemného oznámení by mělo být informování adresáta, který tím má alespoň šanci se dozvědět, že se doručující orgán pokoušel písemnost doručit a že se tato písemnost vrací zpět na odesílající soud.

Vrátí-li doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu, pak odesílající soud dle § 50 odst. 2 OSŘ doručí tuto písemnost sám, a to tím, že ji vyvěsí na úřední desce soudu, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup. Písemnost se v takovém případě považuje za doručenou desátým dnem po dni vyvěšení. Zajímavostí a jistou výjimkou může být situace, kdy z důležitého obecného zájmu

¹¹⁰ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 335.

¹¹¹ Viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 1 As 184/2014-35.

¹¹² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50 odst. 2.

¹¹³ Viz např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2011, sp. zn. 14 Cmo 454/2010-73.

nebo zájmu některého, případně některých, účastníků řízení soud nevyvěsí na úřední desku písemnost, čímž by fakticky zveřejnil její obsah, ale namísto toho vyvěsí pouze výzvu k vyzvednutí doručované písemnosti.¹¹⁴

Nejlepší variantou samozřejmě je, pokud doručovatel adresáta zastihne na jeho adrese pro doručování a může mu oproti jeho podpisu předat písemnost vyjma podepsané doručky, kterou pošle soudu nazpět. K odevzdání písemnosti ani zde nemusí dojít pouze na adrese pro doručování, ale v podstatě kdekoliv, kde bude adresát zastižen.¹¹⁵

5.3. Příjemci písemností

§ 50a OSŘ upravuje, jací příjemci mohou místo adresáta písemnost převzít, aby došlo ke stejným účinkům, jako kdyby bylo doručeno přímo adresátovi. Toto ustanovení se ovšem neužije na situace, kdy má adresát zřízenou datovou schránku. V takovém případě se doručuje do této datové schránky a použije se speciální právní úprava, zejména pak zákon o elektronických úkonech.

Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu,¹¹⁶ přičemž kdo jsou tyto oprávněné osoby, podrobněji upravuje § 8 zákona o elektronických úkonech.

První odstavec § 50a OSŘ upravuje základní zmocnění fyzické osoby na základě plné moci udělené adresátem před provozovatelem poštovních služeb. Zákonným předpokladem účinného zmocnění je jeho písemná forma. Bližší podmínky či konkrétní formu zmocnění může určit konkrétní provozovatel poštovních služeb. Např. Česká pošta za účelem zplnomocnění vydává speciální průkazy, kterými se zmocněnec adresáta při přebírání zásilky musí prokázat.¹¹⁷ U podnikajících fyzických osob je okruh příjemců písemností rozšířen ještě na

¹¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 335.

¹¹⁵ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 31.

¹¹⁶ Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17 odst. 3.

¹¹⁷ GRÍBKOVÁ, Petra a kol. Občanský soudní řád – judikatorní komentář [online]. CODEXIS publishing, 2017. § 50a, Příjemci písemností.

osoby, u nichž je to vzhledem k jejich pracovnímu nebo jinému obdobnému vztahu k adresátu obvyklé.¹¹⁸

Zákon neupravuje rozlišení přijímání písemností určených do vlastních rukou a ostatních písemností. Osobám, které jsou na základě § 50a OSŘ oprávněny písemnost za adresáta převzít, tak mohou být doručeny veškeré písemnosti. Soud může takové situaci předejít tzv. dodatkovým příznakem pro doručení do vlastních rukou „výhradně jen adresáta,“ čímž je převzetí těmito příjemci vyloučeno.¹¹⁹

Kdo je oprávněn přebírat písemnosti za stát, správní úřady, obce, vyšší územní samosprávné celky a právnické osoby upravuje § 50a odst. 2 OSŘ, který ale neobsahuje jmenovitý výčet příjemců, pouze odkazuje na jiná zákonná ustanovení. Za právnické osoby mohou písemnost převzít osoby uvedené v § 21 odst. 1 OSŘ, přičemž musí své oprávnění prokázat.¹²⁰ Tyto osoby mohou také činit jak právní úkony stanovené ve vnitřních organizačních předpisech dané právnické osoby, tak i právní úkony, které jsou vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Tyto osoby jsou oprávněny jednat, a to i bez výslovného zmocnění příslušného subjektu.¹²¹ Pokud by právnická osoba ovšem zřídila organizační útvar určený k přijímání písemností (podatelnu), pak nemůže na základě svých interních předpisů namítat, že osoby, které určila k tomu, aby na podatelně písemnosti přebíraly, k tomu byly oprávněny jen ohledně určitého druhu zásilek. V takovém případě je doručení účinné.¹²²

Za stát je dle § 21a odst. 1 OSŘ oprávněn jednat Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, nebo organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu. Za obce a kraje pak jedná ten, kdo je k takovému zastupování oprávněn podle zvláštního právního předpisu, nebo zaměstnanec pověřený takovou osobou.¹²³

¹¹⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50a odst. 2 OSŘ.

¹¹⁹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50a, Příjemci písemností.

¹²⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 21 odst. 5 OSŘ.

¹²¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATEŠ a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 93, 94.

¹²² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. 29 Odo 12/2001.

¹²³ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 21b odst. 1 OSŘ.

V případě, že je doručováno státu, došel Nejvyšší soud ČR k závěru, že je rozhodující, kdy byla písemnost doručena na adresu sídla příslušné organizační složky státu, případně na jinou adresu v České republice, kterou tato organizační složka soudu sdělila. To, kdy se tato písemnost fakticky dostane do dispozice osob oprávněných jménem státu jednat před soudem, není z tohoto hlediska významné, a to ani tehdy, obsahuje-li doručenka doplňující údaj o tom, že písemnost určená státu směřuje k rukám určité, jmenovitě označené osoby.¹²⁴

Okruh osob, které jsou oprávněny přijímat písemnosti za advokáta je poměrně rozsáhlý. Podle ustanovení § 50a odst. 4 OSŘ mohou písemnost určenou advokátu, notáři, soudnímu exekutorovi a patentovému zástupci přijímat osoby, které k tomu byli zmocněny, nebo jejich zaměstnanci, a vykonávají-li tyto osoby svou činnost společně s jinými osobami, mohou ji přijmout i takové osoby nebo jejich zaměstnanci. U advokáta se nejčastěji bude jednat o advokátní koncipienty, administrativní pracovníky nebo advokáty, se kterými advokacii vykonává. Pro advokáta dále platí, že písemnost pro něho určenou může převzít i statutární orgán společnosti, kde adresát vykonává advokacii jako společník, ostatní společníci této společnosti nebo její zaměstnanci a osoby, které k tomu byly zmocněny. Vykonávali advokát advokacii v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti, může za něj písemnost přijmout jeho zaměstnavatel, jeho zaměstnanci a osoby k tomu zmocněné.¹²⁵

I přes poměrně rozsáhlou úpravu ohledně příjemců písemností, OSŘ nestanovuje, jak tomu bude v případě státních zastupitelství a správních úřadů, kdy i u nich jako u adresátů musí existovat osoby oprávněné k přebírání písemností. Musíme zde tedy vycházet z toho, že okruh příjemců zásilky odpovídá obecnému vymezení osob oprávněných jménem tohoto subjektu navenek jednat. S ohledem na § 166 odst. 1 OZ je dále tento výčet rozšířen o zaměstnance, do jejichž popisu práce přebírání písemností spadá.¹²⁶

¹²⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1133/2007.

¹²⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50a odst. 5.

¹²⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 96, 97.

5.4. Průkaz doručení

Aby mohl soud pokládat doručování za úspěšné, musí mít k dispozici tzv. průkaz doručení. Jedná se o takový dokument, na jehož základě může soud dospět k jasnému závěru, že jeho písemnost byla adresátu doručena, k čemuž může samozřejmě dojít i náhradním způsobem.¹²⁷

Průkaz doručení upravuje ustanovení § 50f OSŘ. Jsou v něm vymezeny jednotlivé způsoby, jakými se může v konkrétních případech doručování prokazovat. OSŘ rozeznává základní 4 typy průkazů, jejichž úprava vychází z jednotlivých způsobů doručování vyjmenovaných v § 45 OSŘ. Soud ale těmito typy průkazů příliš limitován není, neboť v § 50f odst. 5 OSŘ je uvedeno, že nelze-li doručení prokázat žádným z těchto čtyř základních typů, lze jej prokázat též jiným způsobem. To dává soudu z mého pohledu poměrně velkou volnost, jak dokázat, že byla písemnost skutečně řádně doručena.

Prvním typem průkazu doručení upraveným v § 50f OSŘ je protokol o doručení. Takový průkaz se použije v případě, kdy soud doručuje písemnost při jednání nebo při jiném soudním úkonu, o němž se pořizuje protokol. Náležitostí takového průkazu doručení je identifikace jednajících osob, místo a čas doručení, identifikace předávané písemnosti, prohlášení adresáta, že písemnost přijímá a podpisy adresáta a soudního orgánu, při jehož úkonu dochází k předání písemnosti.¹²⁸ Protokol lze vyhotovit i přepisem zvukového záznamu protokolu diktovaného bez přítomnosti zapisovatele (na diktafon). V takové situaci by pochopitelně adresát neměl, co podepsat. Proto se pořizuje u diktovaného znění protokolu příloha v listinné podobě (jen o doručení), kterou podepíše uvedené osoby a která se po přepisu diktovaného znění protokolu do listinné podoby s protokolem spojí.¹²⁹

V § 50f odst. 2 OSŘ je upraven druhý typ průkazu doručení, kterým je tzv. elektronická doručenska. Ta se užije v případě, kdy je písemnost doručována prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu, přičemž je nutno

¹²⁷ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 115.

¹²⁸ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 115, 116.

¹²⁹ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50f, Průkaz doručení.

rozlišovat situace, kdy je doručováno na elektronickou adresu a kdy je doručováno přímo do datové schránky adresáta.

V případě, že soud doručuje přímo do datové schránky, za elektronickou doručenkou lze pokládat elektronickou zprávu, kterou soud obdrží poté, co ministerstvo vnitra (nebo provozovatel datových schránek pověřený ministerstvem) zajistí uložení elektronického soudního dokumentu do datové schránky adresáta, případně zpráva téhož druhu o tom, že se adresát přihlásil do své datové schránky.¹³⁰ Jak už bylo zmíněno ve třetí kapitole ve věci fikce doručení, pokud se adresát ve lhůtě 10 dnů od dodání listiny do datové schránky nepřihlásí, považuje se dokument za doručení posledním dnem této lhůty, což samozřejmě neplatí, pokud je náhradní doručení vyloučeno.¹³¹

Při doručení prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu může být průkazem doručení jen datová zpráva adresáta nebo příjemce, v níž potvrdí, že mu listina v elektronické podobě skutečně došla. V zájmu autentičnosti zprávy se předepisuje, aby byla podepsána zaručeným elektronickým podpisem a aby byla vyhotovena do 3 dnů ode dne, kdy listina byla soudem na elektronickou adresu odeslána. Opožděně vyhotovená zpráva není průkazem doručení, i kdyby byla opatřena zaručeným elektronickým podpisem. Marným uplynutím lhůty 3 dnů od odeslání listiny soudem se doručení stává ze zákona neúčinným, aniž by bylo významné, zda adresát doručovanou listinu převzal a jak s ní případně naložil.¹³²

Doručuje-li soud písemnost při úkonu, o němž se nepožizuje protokol, nebo prostřednictvím doručujícího orgánu, pak se dle § 50f odst. 3 vyznačí doručení písemnosti na doručence. Tato, dalo by se říct „tradiční“ doručenka, je třetím druhem průkazu doručení. Pokud se tedy pořizuje záznam soudního úkonu bez protokolu, postačuje jako průkaz doručení bez ohledu na realizaci přepisu záznamu doručenka v listinné podobě. Jedná se o tzv. interní soudní doručenkou.¹³³

¹³⁰ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 116.

¹³¹ Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17 odst. 4.

¹³² DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 361, 362.

¹³³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50f, Průkaz doručení.

Jestliže soud doručuje písemnost prostřednictvím doručujícího orgánu, musí doručující orgán na doručence vyznačit stanovené údaje o průběhu doručení. Náležitostem doručení a podrobnostem ohledně ní se budu podrobněji věnovat v následující podkapitole.

§ 50f odst. 3 dále říká, že je doručena veřejnou listinou a není-li prokázán opak, považují se údaje na ní uvedené za pravdivé. Za úřední listiny jsou považovány listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.¹³⁴ Ustanovení § 50f odst. 3 OSŘ tedy zakotvuje vyvratitelnou domněnku správnosti a pravdivosti údajů na doručence.

Význam toho, zda se jedná o veřejnou či soukromou listinu lze v praxi spatřovat v jejich odlišné důkazní síle. Prává veřejná listina může být zbavena své důkazní síly jen tím, že účastník řízení tvrdí skutečnosti a nabídne důkazy, jimiž bude prokázána nepravdivost obsahu listiny (její nesprávnost). Důkazní břemeno spočívá na tom, kdo správnost veřejné listiny popírá. Naproti tomu u pravé soukromé listiny stačí formální popření její správnosti druhým účastníkem, aby nastoupila důkazní povinnost a důkazní břemeno toho účastníka, který tvrdil skutečnosti, jež měly být soukromou listinou prokázány.¹³⁵ V civilním řízení tedy opak toho, co je uvedeno na doručence, musí dokázat adresát.

Čtvrtým a zároveň posledním typem průkazu doručení je potvrzení o přijetí upravené v § 50f odst. 4 OSŘ. To se užije, jestliže je doručováno účastníkem řízení nebo jeho zástupcem. Takové potvrzení o přijetí musí být opatřeno datem dne doručení, podpisem příjemce, jenž je povinen přijetí písemnosti potvrdit, a musí také obsahovat označení doručované písemnosti, která byla vložena do obálky. Písemnost se považuje za doručenou dnem uvedeným v potvrzení o doručení.¹³⁶

Jak jsem už v úvodu této podkapitoly psal, představivost se v prokazování doručení meze nekladou, a pokud nelze doručení prokázat žádným z výše

¹³⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 134.

¹³⁵ Viz rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 4. 2012, č. j. 17 A 19/2011-50.

¹³⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50e odst. 2.

zmíněných způsobů, lze jej dle § 50f odst. 5 OSŘ prokázat též jiným způsobem. Jako průkaz doručení může tedy sloužit vše, co dokáže provedené doručení prokázat, například se může jednat o prohlášení adresáta.

Pro prokázání jiným způsobem a pro potvrzení o přijetí nicméně platí, že soud není vázán předpokladem jejich správnosti, tedy nemají charakter veřejné listiny, jako je tomu u ostatních průkazů doručení. Má-li soud důvod pochybovat o informacích, které jsou v nich uvedeny, případně o podpisech, které je stvrzují, nemůže z nich vycházet jako z průkazu o doručení.¹³⁷

Prokáže-li adresát, že údaj na průkazu doručení není pravdivý, má to za následek, že zpochybněné doručení nemá právní následky a že v řízení, v němž k doručení došlo, a ani v jiném řízení nelze vycházet ze závěru, že listina byla adresátu účinně doručena. V takovém případě, kdy soud dojde k závěru, že údaje uvedené v průkazu doručení byly nepravdivé a doručení je tak neúčinné, nemůže nastat fikce doručení. Dotčená písemnost musí být adresátu v příslušném řízení znovu, a tentokrát řádně doručena, jestliže by tato skutečnost měla pro další průběh řízení nějaký význam.¹³⁸

5.5. Doručenka

Úpravy doručenky jsem se dotkl již v předchozí podkapitole s názvem Průkaz doručení, která nicméně velice úzce souvisí právě s touto podkapitolou, ve které se zaměřím na jednotlivé náležitosti, jež musí doručenka, která je jedním ze způsobů, jak lze prokázat doručení písemnosti, obsahovat.

Doručenkou tedy rozumíme listinu, kterou se dokládá doručení písemnosti ve vztahu k adresátovi, provedené doručujícím orgánem nebo soudem při úkonu, při němž se neseписuje protokol, přičemž doručenka je veřejnou listinou. Pokud by doručenka tuto základní vlastnost veřejné listiny neměla, přestala by být využitelným procesním institutem, protože by ztratila vlastnost být podkladem pro

¹³⁷ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 116.

¹³⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 363.

závěr soudu o tom, že písemnost byla doručena způsobem, který doručka popisuje.¹³⁹

Základní náležitosti, které musí obsahovat každá doručka, jsou stanoveny v § 50g odst. 1 OSŘ. Nejpodstatnějšími náležitostmi doručky jsou ovšem identifikace a podpis doručujícího orgánu, označení doručované písemnosti a také jméno adresáta. Ostatní údaje mohou chybět, a přesto doručka neztrácí charakter veřejné listiny. V takovém případě musí soud samozřejmě zkoumat, zda v doručce zachycené částečné informace postačují k závěru, že písemnost byla skutečně v konkrétním termínu a konkrétnímu adresátu doručena. Tyto informace může soud doplnit i skutková zjištění, která vyplývají z obsahu spisu. Například doručující orgán zapomene na doručce uvést datum, kdy byla písemnost adresátu doručena, ale soudce ví, že tato podepsaná doručka se na soud vrátila k určitému datu. Z toho může vyvodit, že písemnost se do dispozice adresáta dostala nejpozději v termínu navrácení doručky soudu.¹⁴⁰

Pokud je písemnost uložena, musí doručka vedle obecných náležitostí stanovených v § 50g odst. 1 OSŘ také obsahovat údaj o tom, zda byla adresátu zanechána výzva, aby si písemnost vyzvedl.¹⁴¹ Vyzvedne-li si následně adresát nebo příjemce při doručování do vlastních rukou uloženou písemnost u provozovatele poštovních služeb nebo u soudu, musí doručka obsahovat také jméno a příjmení toho, kdo písemnost předal, jeho podpis a otisk úředního razítka doručujícího orgánu, prohlášení doručujícího orgánu, v který den byla písemnost vyzvednuta, hodinu a minutu doručení, byla-li vyznačena poznámka „přesný čas doručení“ a jméno a příjmení osoby, která uloženou písemnost vyzvedla, a její podpis.¹⁴²

Jestliže adresát nebo příjemce odmítne písemnost přijmout, nebo neposkytnou součinnost nezbytnou k řádnému doručení písemnosti, pak musí doručka dle § 50g odst. 4 OSŘ obsahovat také údaj o tom, zda bylo poskytnuto ústní nebo písemné poučení o následcích odepření přijetí písemnosti nebo

¹³⁹ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 118.

¹⁴⁰ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 118.

¹⁴¹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50g odst. 2.

¹⁴² Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50g odst. 3.

neposkytnutí součinnosti, a zda, popřípadě čím bylo odepření přijetí písemnosti odůvodněno nebo v čem neposkytnutí součinnosti spočívalo.

Někdy může nastat zvláštní situace, kdy je adresát doručujícím orgánem zastížen a neodepře písemnost přijmout, nicméně není schopen svým podpisem takové přijetí potvrdit. Může se tak stát z dočasných, nejčastěji zdravotních důvodů, jako je například zlomení rukou, ale může se jednat i o problém trvalý, kdy adresát nemusí umět číst ani psát nebo je jeho duševní či fyzické postižení trvalé či dlouhodobé. V takové situaci by měl doručující orgán na doručence skutečnost vyznačit, a pokud je to možné, označit jinou vhodnou osobu, kterou k doručování přibere (např. rodinný příslušník, který by jinak k převzetí nebyl oprávněn, soused atd.) a která potvrdí doručení svým podpisem. V závažných případech může být taková skutečnost pro soud jakýmsi vykřičníkem a soud by měl uvážit, zda je možná adresátova samostatná účast v řízení.¹⁴³

Pokud je doručována písemnost nikoliv do vlastních rukou a není-li písemnost doručena adresátu nebo příjemci, pak musí doručenka obsahovat, kromě obecných náležitostí prohlášení doručujícího orgánu o tom, v který den byla písemnost vhozena do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, hodinu a minutu doručení, byla-li vyznačena poznámka „přesný čas doručení“ a také jméno a příjmení doručovatele, jeho podpis a otisk úředního razítka doručujícího orgánu.¹⁴⁴

5.6. Uveřejňování vyhlášek a vyvěšením na úřední desce

Zákon za určitých okolností připouští, aby mohla být písemnost soudem považována za doručenu na základě úkonů, které ve své podstatě k doručení sdělované informace konkrétnímu adresátu vůbec nesměřují. Doručování vyhláškou a doručování vyvěšením na úřední desce jsou instituty, které zákonodárce v OSŘ sice zařadil mezi ustanovení o doručování, nicméně s doručováním mají společný pouze výsledek, kdy soud může písemnost považovat

¹⁴³ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 50g, Doručenka.

¹⁴⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50g odst. 5.

za doručenu. Obě tyto možnosti doručení spojuje, že je výzva zveřejněna ve vztahu k širokému spektru možných příjemců.¹⁴⁵

Soud má zákonnou povinnost zveřejňovat určité údaje vyhláškou nebo jiným způsobem. Typickým příkladem takového zveřejnění může být například výzva nezvěstnému v řízení o prohlášení za mrtvého, aby se do jednoho roku přihlásil, a každému, kdo o něm ví, aby o něm předal v téže lhůtě zprávu soudu, opatrovníku nebo zástupci nezvěstného uvedeného ve vyhlášce. Jiným způsobem se zveřejňuje např. zápis do obchodního rejstříku, a to rejstříkovým soudem bez zbytečného odkladu po zápisu.¹⁴⁶

Tato povinnost soudu ohledně uveřejňování vyhlášek je splněna uveřejněním předmětných údajů v Obchodním věstníku. Pokud nicméně zákon stanoví, že údaje mají být zveřejněny na úřední desce soudu, postačí takové zveřejnění, čímž ovšem není dotčena jiná zákonná povinnost soudu uveřejnit údaje v tisku nebo jiným vhodným způsobem.¹⁴⁷

Zákon na zveřejnění vyhláškou zpravidla váže jisté procesní lhůty, po jejichž uplynutí ztrácejí svá procesní práva osoby, jimž byla vyhlášená informace určena. Je tomu tak např. u vyrozumění neznámého dědice nebo dědice neznámého pobytu o jeho dědickém právu, který o své postavení účastníka dědického řízení přijde, pokud o sobě ve vyhláškou stanovené lhůtě nedá soudu vědět.¹⁴⁸

O úřední desce a doručování prostřednictvím ní jsem se v diplomové práci zmiňoval již v předchozích kapitolách této práce, kdy jsem ji popisoval zejména jako prostředek pro náhradní doručování. Skrze úřední desku se nicméně zveřejňují i vyhlášky a jiná oznámení soudu, rozhodnutí, výzvy a jiné listiny, o kterých tak stanoví zákon.

Ustanovení § 50l odst. 1 OSŘ, jež doručování vyvěšením na úřední desce upravuje, taxativně stanovuje, v jakých případech a u jakých adresátů má docházet

¹⁴⁵ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 183, 184.

¹⁴⁶ ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. Doručování v civilním soudním řízení, 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-20-2. str. 74.

¹⁴⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50k.

¹⁴⁸ SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5. str. 184.

k takovému doručení. Má se tak stát u účastníků, kteří nejsou soudu známi, u účastníků, jejichž pobyt není znám, u účastníků, kterým se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, u neznámých dědiců zůstavitele, nebyl-li dosud v řízení o dědictví stanoven okruh jeho dědiců, u právnických osob jakožto účastníků řízení, pokud nemohou v řízení vystupovat, protože není osoba oprávněná za ně jednat nebo protože je sporné, kdo za ně jednat může, a nakonec u zástupců nebo opatrovníků účastníků řízení, jejichž pobyt není znám, nebo kterým se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině. Dále se ještě může jednat o případné další osoby, u nichž tak stanoví zákon.

Ve všech výše uvedených případech se písemnosti považují za doručené desátým dnem vyvěšení na úřední desce soudu a pokud zákon stanoví, že na úřední desce soudu má být vyvěšena výzva nebo sdělení, sejme se taková výzva nebo sdělení po uplynutí třiceti dnů po vyvěšení.¹⁴⁹ Písemnost, která byla na úřední desce zveřejněna a která je už třeba i považovaná za doručenou (desátým dnem po dni vyvěšení), tam tedy musí zůstat viset, i přes skutečnost, že již byla fakticky doručena. Adresát má tedy teoretickou možnost se s písemností seznámit ještě poměrně dlouho dobu po takovém fiktivním doručení.

Soudy mají zákonnou povinnost zpřístupnit celý obsah své úřední desky i způsobem umožňujícím dálkový přístup, čímž je myšlen přístup v elektronické formě. Za řádně doručenou je možné považovat pouze takovou listinu, která byla v prostorách soudu nebo v prostorách za tímto účelem soudem užívaných vyvěšena ve fyzické podobě a k tomu musí být také možné se s jejím obsahem seznámit na dálku. Pokud by tomu tak nebylo, účinky fikce doručení nemohou nastat.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50l odst. 1, 2.

¹⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 126.

6. Doručování do ciziny

Přestože je doručování do ciziny v celém OSŘ věnován pouze jeden paragraf o dvou odstavcích a bezpochyby by mohlo být jednou z podkapitol v páté kapitole Postup při doručování, já jsem se rozhodl mu věnovat samostatnou kapitolu své diplomové práce. Při doručování do zahraničí totiž nelze používat pouze právní úpravu z OSŘ, jelikož ta se vztahuje jen na území České republiky a doručování soudních písemností mimo hranice státu se tak touto úpravou pochopitelně řídit nebude, protože je nutno uplatnit zásadu teritoriality.

OSŘ stanovuje, že při doručování do ciziny se postupuje podle mezinárodní smlouvy nebo podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství upravujícího doručování soudních a mimosoudních písemností anebo podle zvláštního právního předpisu.¹⁵¹ Přímo použitelným předpisem Evropských společenství se zde v současnosti bezpochyby rozumí některé z právních předpisů Evropské unie a oním zvláštním právním předpisem pak zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Při zjišťování, podle jaké úpravy se bude v konkrétním případě do zahraničí doručovat, je potřeba nejprve určit, zda se bude doručovat do některého z členských států Evropské unie nebo do jiného nečlenského státu. Nutno také podotknout, že pokud by mezi státy neexistovala vůbec žádná dohoda ohledně doručování, bylo by možné provádět doručení pouze diplomatickou cestou, tj. prostřednictvím ministerstev zahraničních věcí obou států, což by byla cesta velmi zdlouhavá a pro potřeby soudního procesu nevyhovující.¹⁵²

Na doručování do členských států Evropské unie se pro Českou republiku vztahuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) (přepřacované znění) (dále jen „Nařízení o doručování“).

Doručování do nečlenských států se může řídit dvoustrannými mezinárodními smlouvami o právní pomoci, jimiž je Česká republika vázána

¹⁵¹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50j odst. 1.

¹⁵² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3. str. 180.

a pokud taková mezinárodní smlouva není, přistoupí se k užití mnohostranné Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (dále jen „Haagská úmluva“), je-li jí vázán stát, do kterého má být doručováno.¹⁵³

Jak již bylo zmíněno, písemnosti v rámci Evropské unie postupují justiční orgány České republiky výhradně podle Nařízení o doručování, jelikož uvnitř Evropské unie mají nařízení přednost před jinými ustanoveními obsaženými ve dvoustranných nebo mnohostranných smlouvách uzavřených mezi členskými státy. Evropská unie si vytyčila za cíl zachovávat a rozvíjet Unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. K vytvoření takového prostoru má Unie přijmout mimo jiné i opatření týkající se soudní spolupráce v občanských věcech, která jsou nezbytná pro řádné fungování vnitřního trhu.¹⁵⁴

Nařízení o doručování stanovuje, že každý členský stát by měl mít možnost doručovat písemnosti osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo prostřednictvím poštovních služeb, a to doporučeným dopisem s potvrzením o přijetí nebo rovnocenným dokladem.¹⁵⁵ Pokud by tedy český soud doručoval písemnost např. na adresu do Spolkové republiky Německo, může doručovat přímo konkrétnímu adresátovi.

Haagská úmluva byla sjednána v roce 1965 v Haagu a tehdy ještě Československá socialistická republika k ní přistoupila, přičemž úmluva byla následně publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 85/1982 Sb. Haagská úmluva tak pro nás zůstává v platnosti už pouze pro doručování do nečlenských států, a to pouze v případě, kdy jiná dvoustranná smlouva o právní pomoci, která byla mezi předmětnými státy uzavřena, nestanoví jinak. Obsahově se od sebe

¹⁵³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. str. 234.

¹⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) (přepřpracované znění), čl. 2.

¹⁵⁵ Tamtéž, čl. 29.

nicméně Nařízení o doručování a Haagská úmluva příliš neliší, alespoň co se podstatných otázek týče.¹⁵⁶

Haagská úmluva dodnes představuje nejvýznamnější mnohostrannou mezinárodní smlouvu v oblasti doručování písemností v civilních věcech, když má v současnosti více než 70 smluvních států a patří mezi ně vedle České republiky většina zemí, s nimiž české soudy obvykle přichází do styku. Haagská úmluva se pro doručení soudní písemnosti v civilní věci použije, pokud je potřeba ji doručit z jednoho smluvního státu do druhého, pokud mezi těmito státy neexistuje žádná zvláštní právní úprava ohledně doručování v civilních věcech a pokud je známa adresa příjemce písemnosti. Písemnost se v takovém případě doručí jedním ze způsobů v Haagské úmluvě upravených.¹⁵⁷

I pokud mezi sebou mají státy uzavřeny dvoustranné smlouvy, co se doručování týče, není vyloučeno použití Haagské úmluvy. Tyto dvoustranné smlouvy o právní pomoci totiž například poměrně často neupravují zdaleka tolik způsobů doručování jako Haagská úmluva. Dle ní lze totiž doručovat i způsoby, jako například prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.¹⁵⁸

Ohledně doručování do ciziny má Česká republika uzavřených několik dvoustranných mezinárodních smluv jako jsou např. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních ze dne 24. 6. 1981, uveřejněná pod č. č. 44/1983 Sb. nebo Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních ze dne 18. 3. 1984, uveřejněná pod č. 8/1986 Sb.¹⁵⁹

Jestliže k doručení do ciziny dojde kterýmkoliv z uvedených způsobů, písemnost bude adresátu nepochybně doručena, ale nepůjde zjistit datum jejího doručení, pak platí, že písemnost byla doručena dnem, kdy byla odesílajícím

¹⁵⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3. str. 180.

¹⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8. str. 292.

¹⁵⁸ Tamtéž, str. 293.

¹⁵⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 373.

soudu předložena taková listina nebo kdy byl u soudu učiněn takový úkon.¹⁶⁰ Může se tak tedy jednat např. o den, kdy odesílajícímu soudu dojde doručenka nebo jakékoliv jiné potvrzení, které bude doručení písemnosti dokazovat.

¹⁶⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 50j odst. 2.

7. Závěr

Tématem této diplomové práce je Doručování v civilním procesu, přičemž jsem se v ní zaměřil na doručování adresátům ze strany soudu. Jedná se o institut, který je právními předpisy upraven velmi rozsáhle, a proto jsem se rozhodl pojmout práci takovým způsobem, aby se stala kultivovanou kompilací dosavadního zpracování doručování. Vedle právních předpisů upravujících doručování, jsem do práce promítl i judikaturu soudů z posledních let týkající se tohoto institutu.

V druhé kapitole s názvem „Historie právní úpravy doručování“ jsem se zaměřil zejména na dva právní předpisy, které z mého pohledu doručování v civilním procesu nejvíce ovlivnily a z nichž z části vychází i dnes platná a účinná úprava OSŘ. Jednalo se o zákon č. 113/1895 ř. z., Zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních a o zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních. Zatímco první z těchto zákonů vydržel v platnosti více než půl století, ten druhý pouze něco málo přes deset let, než byl nahrazen právě OSŘ.

V další kapitole pojmenované „Význam doručování v civilním řízení“ jsem vysvětlil, proč je správně a řádně prováděné doručování opravdu velmi důležité a z jakého důvodu je mu v právních předpisech věnována taková pozornost. Účastníci a jiné subjekty civilního řízení jsou totiž povinni podřídit se opatření orgánu veřejné moci jen v případech, kdy dojde k řádnému doručení písemnosti, která je o takové povinnosti informuje. Správně, nebo naopak špatně provedené doručení může navíc ovlivnit výsledek celého řízení. Dále jsem ve třetí kapitole popsal, za jakých podmínek a v jakém případě soud může rozhodnout o neúčinnosti doručení a kdy nastane tzv. fikce doručení. Tento termín označuje institut, který nastává v situacích, kdy se písemnost považuje za doručenu, i když si ji adresát ve skutečnosti z nějakého důvodu nepřevzal.

Jednotlivým způsobům, jimiž lze podle OSŘ doručovat jsem se věnoval ve čtvrté kapitole. Podal jsem základní charakteristiku každého ze čtyř základních způsobů doručování, přičemž dle mého názoru je jednoznačně nejlepším způsobem doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky (pokud tak nelze učinit při jednání nebo jiném soudním úkonu). Doufám, že v budoucnu bude docházet k dalšímu rozšíření datových schránek a k celkové digitalizaci v oblasti doručování, což bezpochyby povede k rychlejšímu a hospodárnějšímu procesu.

Pátá kapitola byla zaměřena na postup při doručování a jeho následky v civilním řízení. Takový postup by měl být dostatečně a kvalitně zdokumentován, aby bylo možné jej následně přezkoumat a jeho průběh i případné doručení nebo pokus o něj prokázat. Aby adresáti nemohli svou nečinností mařit nebo protahovat řízení, téměř u všech postupů může dojít k fikci doručení. Z mého pohledu lze rozlišit dva základní postupy při doručování podle toho, zda je nutné písemnosti doručovat do vlastních rukou a kdy lze doručovat „normální cestou.“ Dovolil bych si konstatovat, že do vlastních rukou soud doručuje především ty písemnosti, které jsou pro průběh řízení značně důležité.

Šestou kapitolu jsem se rozhodl pojmenovat „Doručování do ciziny.“ To lze rozdělit podle dvou základních hledisek, kdy je doručováno buď mimo Evropskou unii, nebo v rámci členských států, což je bezpochyby častější. Vedle obecné úpravy OSŘ se doručování soudních písemností do ciziny může řídit zejména zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, poměrně nedávno přijatým Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a Haagskou úmluvou.

Resumé

The topic of this thesis is Service of process in civil proceedings, a concept that is very extensively regulated in Czech law. This alone testifies to its importance for civil proceedings. I have divided the thesis into several chapters in which I gradually deal with the history of the legal regulation of service of process, the importance of service of process in civil proceedings, the methods of service, the procedure for service of process, and finally service abroad.

As regards the current regulation of service of process in the Czech legal system, I believe that sufficient space is devoted to it and that legislators should particularly focus on the expansion of data boxes and the overall digitization of service of process in civil proceedings in the future, undoubtedly leading to a faster and more cost-effective procedure.

Further, it is vital that a court choose the correct way in which the document is to be served and then proceed on the basis of that method. In the course of service, it is essential that the court or whoever makes the service follow the correct and proper procedure. Failure to do so could also lead to the service being ineffective and affect the whole proceedings.

At the international level, the most important legislation for the Czech Republic in the field of service of process in civil matters is that which is issued within the European Union and which applies to all Member States. These are the ones with which the most frequent contact is made. In my opinion, it is best to have an international treaty stipulating the service of documents with those non-member states that Czech courts often come into contact with.

Seznam použitých zdrojů

MONOGRAFIE

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Pavel MATES a kol. Doručování v tuzemském a zahraničním styku. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-653-8.

ŠÍNOVÁ, R., BARTONÍČKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. Doručování v civilním soudním řízení, 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-20-2.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Pojmové znaky civilního procesu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8.

SVOBODA, Karel, SUK, Milan, ZEMAN, Pavel. Doručování v soudním řízení. Praha: LINDE PRAHA, akciová společnost, 2009. ISBN 978-80-777-5.

GŘÍBKOVÁ, Petra a kol. Občanský soudní řád – judikatorní komentář [online]. CODEXIS publishing, 2017.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Rücklová, Klára. Fikce doručení do datové schránky. [online]. pravni prostor.cz, 6. 2. 2018. URL <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-fikce-doruceni-do-datove-schranky>>.

Zápis z 21. schůze Národního shromáždění republiky Československé [online]. 6. ledna 2013. URL <<https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021001.htm>>.

KABRHEL, Miloslav. Dodání vs. doručování poštovních datových zpráv aneb polemika nad novelizovaným ustanovením § 18a odst. 2 a 3 zákona č. 300/2008 Sb. [online]. Epravo.cz, 4. 2. 2022. URL <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dodani-vs-dorucovani-postovnich-datovych-zprav-aneb-polemika-nad-novelizovanim-ustanovenim-18a-odst-2-a-3-zakona-c-3002008-sb-114212.html>>.

JIRSA, Jaromír. Komentář k rozhodnutí MěS - Usnesení ze dne 1. 10. 2013, čj. 69 Co 379/2013-46 - Povinné doručování do datové schránky fyzické osoby [online]. ATLAS consulting spol. s r.o. URL <<https://next.codexis.cz/literatura/LT83717?workspaceId=052ae580-ec10-11e9-a8e4-99f8f4d86f30#L1>>.

NAVRÁTIL, Petr, STŘELEČEK, Tomáš. Náhradní doručení v civilním sporu. [online]. pravni prostor.cz, 13. 2. 2019. URL <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/nahradni-doruceni-v-civilnim-sporu>>.

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 113/1895 ř. z., Zákon o soudním řízení v občanských rozepřích právních.

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

Nařízení ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb., kterým se vydávají podrobnější předpisy pro řízení v trestních a občanskoprávních věcech (jednací řád).

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

Zákon č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráži České republiky.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1784 ze dne 25. listopadu 2020, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) (přpracované znění).

Zákon č. 29/2000 Sb., Zákon o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách).

JUDIKATURA

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 272/13-1.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. června 2017, sp. zn. 26 Cdo 6028/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2014, sp. zn. 29 Cdo 597/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2003, sp. zn. 33 Cdo 1003/2002.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 21 Cdo 3489/2012.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. října 2013, č. j. 69 Co 379/2013-46.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 575/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 7. 2022, sp. zn. III. ÚS 1685/22.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 536/08.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2013, sp. zn. 20 Cdo 2643/2012.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 1 As 184/2014-35.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2011, sp. zn. 14 Cmo 454/2010-73.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. 29 Odo 12/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1133/2007.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 4. 2012, č. j. 17 A 19/2011-50.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1331/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2016, sp. zn. 20 Cdo 218/2016.